

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก.

สภาพทางสังคมและชุมชนตำบลบางพระ อำเภอศรีราชา จังหวัดชลบุรี

สภาพทางสังคมของชุมชนตำบลบางพระ อำเภอศรีราชา จังหวัดชลบุรี

ประวัติชุมชนตำบลบางพระ

ก่อน พ.ศ. 2437 (ร.ศ. 113) ตำบลบางพระได้ชื่อว่าเป็นเมืองบางพระ และได้เปลี่ยนชื่อจากเมืองบางพระมาเป็นอำเภอบางพระในปี พ.ศ. 2437 จนถึง พ.ศ. 2466 ได้มีการย้ายที่ว่าการอำเภอมาตั้งอยู่ที่ตำบลศรีราชา และได้เปลี่ยนชื่อเป็นอำเภอศรีราชามาจนถึงปัจจุบัน

ส่วนอำเภอบางพระได้กลายเป็นตำบลหนึ่งในอำเภอศรีราชา และได้รับการจัดตั้งให้เป็นสุขาภิบาล เมื่อวันที่ 4 มีนาคม พ.ศ. 2506 และในปัจจุบันตำบลบางพระอยู่ภายใต้การดูแลรับผิดชอบขององค์การบริหารส่วนตำบลบางพระ และเทศบาลตำบลบางพระ แบ่งเขตการปกครองออกเป็น 12 หมู่บ้าน ดังนี้

- หมู่ 1 (พื้นที่เป็นเขตเทศบาลตำบลบางพระเดิมพื้นที่)
- หมู่ 2 (พื้นที่เป็นเขตเทศบาลตำบลเพียงบางส่วน บางส่วนเป็นพื้นที่ของ อบต.บางพระ)
- หมู่ 3 (พื้นที่เป็นเขตเทศบาลตำบลบางพระเดิมพื้นที่)
- หมู่ 4 (พื้นที่เป็นเขตเทศบาลตำบลเพียงบางส่วน บางส่วนเป็นพื้นที่ของ อบต.บางพระ)
- หมู่ 5 (พื้นที่เป็นของ อบต.บางพระเดิมพื้นที่)
- หมู่ 6 (พื้นที่เป็นเขตเทศบาลตำบลเพียงบางส่วน บางส่วนเป็นพื้นที่ของ อบต.บางพระ)
- หมู่ 7 (พื้นที่เป็นของ อบต.บางพระเดิมพื้นที่)
- หมู่ 8 (พื้นที่เป็นของ อบต.บางพระเดิมพื้นที่)
- หมู่ 9 (พื้นที่เป็นเขตเทศบาลตำบลเพียงบางส่วน บางส่วนเป็นพื้นที่ของ อบต.บางพระ)
- หมู่ 10 (พื้นที่เป็นเขตเทศบาลตำบลเพียงบางส่วน บางส่วนเป็นพื้นที่ของ อบต.บางพระ)
- หมู่ 11 (พื้นที่เป็นของ อบต.บางพระเดิมพื้นที่)
- หมู่ 12 (พื้นที่เป็นของ อบต.บางพระเดิมพื้นที่)

ข้อมูลทั่วไป

ประชากรของตำบลบางพระ มีจำนวนประชากรรวมทั้งสิ้น 13,691 คน เป็นชาย 6,951 คนและเป็นหญิง 6,740 คน สภาพชุมชนเกาะตัวกันอยู่บริเวณริมฝั่งทะเล การขยายตัวของชุมชนจะขยายตัวไปตามแนวถนนสุขุมวิท

ด้านเศรษฐกิจ

ประชากรส่วนใหญ่ประกอบอาชีพพาณิชย์กรรม ธุรกิจส่วนตัว รับจ้างและเกษตรกรรม (ได้แก่ ทำไร่ ทำสวน ประมง) เป็นอาชีพหลัก และมีอาชีพเสริมคือ ทำงานสนามกอล์ฟและการรวมกลุ่มอาชีพ ดังนี้

1. กลุ่มแม่บ้านเกษตรกรบ้านหินเพิงพัฒนา

2. กลุ่มแปรรูปผลิตภัณฑ์อาหารทะเลบ้านล่าง
3. กลุ่มสตรีทำขนม
4. กลุ่มสตรีคอกไม้จันทร์
5. กลุ่มแปรรูปผลิตภัณฑ์จากพืช
6. กลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตบ้านตลาดล่าง
7. กลุ่มผู้เลี้ยงหอยแมลงภู่
8. กลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตบ้านบางพระ

ด้านสุขภาพ

ประชาชนในตำบลบางพระได้รับบริการด้านสาธารณสุขในกรณีที่เจ็บไข้ได้ป่วยเล็กน้อยจากสถานอนามัย 3 แห่งคือ สถานอนามัยตลาดล่างบางพระ สถานอนามัยบ้านห้วยกุ่มและสถานอนามัยบ้านห้วยกรู ในกรณีที่เจ็บมากจะไปพบแพทย์ที่คลินิกต่าง ๆ ซึ่งตั้งอยู่บริเวณตลาดสดบางพระหรือโรงพยาบาลของรัฐและโรงพยาบาลเอกชนซึ่งอยู่ในอำเภอศรีราชา

การศึกษา

มีสถานศึกษาในตำบลบางพระทั้งของรัฐบาลและเอกชนดังนี้ คือ

1. โรงเรียนอนุบาลบ้านบางพระ
2. โรงเรียนวัดนชัยศึกษา
3. โรงเรียนบ้านห้วยกุ่ม
4. โรงเรียนบ้านห้วยกรู
5. โรงเรียนบรรณพันธ์ศึกษา
6. โรงเรียนอนุบาลประเสริฐสุข
7. โรงเรียนอนุบาลบางพระ

การบริการด้านพื้นฐาน

1. การคมนาคม ภายในตำบลมีถนนคอนกรีตและถนนลาดยางที่สามารถเชื่อมต่อระหว่างหมู่บ้านและอำเภอใกล้เคียง โดยมีถนนสายสำคัญคือ ทางหลวงแผ่นดินสายสุขุมวิท-บางนา-ตราด ทางหลวงหมายเลข 3411

2. การไฟฟ้า มีไฟฟ้าเข้าถึงทุกหมู่บ้าน จำนวนผู้ที่มีไฟฟ้าใช้ 6,841 ราย ดำเนินการโดยการไฟฟ้าส่วนภูมิภาค

3. การประปา ใช้น้ำประปาจากหน่วยบริการศรีราชา สำนักงานประปาเขต 1 ชลบุรี โดยใช้แหล่งน้ำจากอ่างเก็บน้ำบางพระ ยกเว้นประชาชนในหมู่ 5, 7, 11 ใช้น้ำประปาหมู่บ้าน

การสื่อสารและโทรคมนาคม

มีที่ทำการไปรษณีย์ 1 แห่ง คือ ที่ทำการไปรษณีย์บางพระ และสำนักงานที่ทำการ
องค์การโทรศัพท์ศรีราชาให้บริการโทรศัพท์พื้นฐาน (โทรศัพท์บ้าน)

การท่องเที่ยว

มีสถานที่ท่องเที่ยวที่สำคัญ ได้แก่ สวนสัตว์เปิดเขาเขียว ชายทะเลบางพระ วัดเขา
บางพระวรวิหาร อ่างเก็บน้ำบางพระ วัดเขาพุทธบาทบางพระ สถานีเพาะพันธุ์นกน้ำบางพระ
น้ำตกชันตาเถร เขาชะเมาแคมป์ปิ้ง

ภาคผนวก ข.

แบบสอบถาม

แบบสอบถาม

- คำชี้แจง 1. โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่อง () หน้าข้อความที่ตรงกับความเข้าใจของท่าน
 2. โปรดเติมข้อความลงในช่องว่าง ให้สอดคล้องกับความเป็นจริง

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไป

สำหรับผู้วิจัย

1. ปัจจุบันท่านมีอายุ.....ปี (นับจำนวนปีเต็ม)
2. ระดับการศึกษาสูงสุดของท่าน
 - () 1. ระดับประถมศึกษา
 - () 2. ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น (ม.3)
 - () 3. ระดับมัธยมศึกษาตอนปลายหรือประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.)
 - () 4. ระดับอนุปริญญาหรือประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง (ปวส.)
 - () 5. ระดับปริญญาตรีหรือสูงกว่า ระบุ.....
3. สถานภาพสมรส
 - () โสด () สมรส () หม้าย () หย่า/แยกกันอยู่

ตอนที่ 2 ข้อมูลด้านเศรษฐกิจและสังคม

4. ท่านประกอบอาชีพหลัก
 - () 1. รับจ้าง () 2. อิสระ () 3. แม่บ้าน
 - () 4. ค้าขาย () 5. เกษตรกรรม () 6. อื่น ๆ คืออาชีพ.....
5. รายได้ของสมาชิกทุกคนในครอบครัวของท่านรวมกัน โดยยังไม่หักค่าใช้จ่ายต่อเดือนโดยเฉลี่ย
 ประมาณ (โปรดระบุจำนวน) บาท

6. สถานภาพในชุมชนของท่าน

- () 1. ประธานของชุมชน
- () 2. กรรมการของชุมชน
- () 3. สมาชิก หรือ ผู้อาศัยในชุมชน

7. ระยะเวลาที่ท่านเข้าร่วมเป็น อสม.ปี (เต็ม)

8. ในปี พ.ศ. 2545 ท่านเคยเข้าร่วมในการฝึกอบรมต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงานในหน้าที่ อสม. จำนวนกี่ครั้ง (โปรดระบุจำนวน).....ครั้ง

9. ท่านทราบหรือไม่ว่ารัฐมนตรีนโยบายส่งเสริมบทบาทของสตรีให้มีส่วนร่วม เช่น การจัดการปัญหา ในชุมชนของตนเอง

- () ทราบ () ไม่ทราบ

10. ท่านเคยเข้าร่วมในการแสดงความคิดเห็นและเสนอวิธีแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นในชุมชนที่ท่านอาศัยอยู่หรือไม่

- () เคย () ไม่เคย

ตอนที่ 3 การมีส่วนร่วม

ในรอบปี พ.ศ. 2545 ท่านมีส่วนร่วมในการดำเนินงานของ อสม. ดังต่อไปนี้หรือไม่ โปรดทำเครื่องหมาย (✓) ลงในช่องว่างให้ตรงกับความเป็นจริง

ข้อความ	เคย	ไม่เคย	ช่องสำหรับผู้จัด
ก. การมีส่วนร่วมในการวางแผนและตัดสินใจ			
11. ท่านเคยร่วมแสดงความคิดเห็นและเสนอแนะวิธีการดำเนินงานเพื่อแก้ปัญหา สุขภาพของประชาชนในชุมชน			
12. ท่านเคยร่วมประชุม ค้นหาสาเหตุ และแก้ไขปัญหการดำเนินงานด้านสุขภาพ ของประชาชนในชุมชน			
13. ท่านเคยร่วมกำหนดหรือจัดทำแผนงาน โครงการของหมู่บ้านร่วมกับหน่วยงาน ราชการอื่น			

ข้อความ	เคย	ไม่เคย	ช่องสำหรับผู้วิจัย
ข. การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติตามแผนงาน			
14. ท่านเคยร่วมสำรวจข้อมูลและวิเคราะห์สาเหตุของปัญหาการดำเนินงานด้านสุขภาพของประชาชนในชุมชน			
15. ท่านเคยร่วมปฏิบัติตามบทบาทหน้าที่ของ อสม. ดังต่อไปนี้หรือไม่			
15.1 แจ้งข่าวสารสาธารณสุขแก่เพื่อนบ้านในเขตรับผิดชอบ			
15.2 รับข่าวสารสาธารณสุขและข่าวสารอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการทำงานของเพื่อนอสม. และเพื่อนบ้าน			
15.3 ให้คำแนะนำถ่ายทอดความรู้ใน 5 โรคเสี่ยงของงานสาธารณสุขและชักชวนเพื่อนบ้านเข้าร่วมพัฒนางาน อันได้แก่ การส่งเสริมและป้องกันสุขภาพ			
15.4 ให้คำแนะนำในการรับการรักษาพยาบาลเมื่อเพื่อนบ้านเจ็บป่วย			
15.5 มีส่วนร่วมในการเฝ้าระวังและป้องกันปัญหาสาธารณสุข			
15.6 เป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลงในระบบสุขภาพภาคประชาชนตามกระบวนการ จปฐ.			
15.7 คຸ້ມครองสิทธิประโยชน์ทางด้านสาธารณสุขของประชาชนในชุมชน			
15.8 เป็นแกนนำในการประสานการดำเนินงานสาธารณสุขของหมู่บ้านโดยกระตุ้นให้มีการวางแผนและร่วมดำเนินงานสาธารณสุขระหว่างกลุ่ม อสม. กรรมการชุมชนและกลุ่มผู้นำอื่น			
15.9 เป็นผู้ประสานการดำเนินการระหว่างชุมชนกับเจ้าหน้าที่ของรัฐ			
ค. การร่วมรับผลประโยชน์			
16. ท่านเคยได้รับผลตอบแทนอื่น ๆ จากการปฏิบัติงานในฐานะ อสม. นอกเหนือจากสวัสดิการที่ได้รับอยู่แล้วหรือไม่ดังต่อไปนี้			
16.1 โอกาสในการได้รับการพัฒนาศักยภาพ			
16.2 ได้รับสิ่งสนับสนุนในการปฏิบัติงาน เช่น วัสดุอุปกรณ์และยา			
16.3 ได้รับค่าตอบแทนพิเศษนอกเหนือจากสวัสดิการ			
16.4 ได้รับความภาคภูมิใจ เกียรติยศ ชื่อเสียง			

ข้อความ	เคย	ไม่เคย	ช่องสำหรับผู้วิจัย
ง. การมีส่วนร่วมในการประเมินผล			
17. ท่านมีส่วนร่วมในการติดตามผลการดำเนินงานสุขภาพของประชาชนในชุมชน			
18. ท่าน มีส่วนร่วมในการตรวจสอบการปฏิบัติงานสุขภาพของประชาชนในชุมชน			
19. ท่านมีส่วนร่วมกับเจ้าหน้าที่ของรัฐในการประเมินผลและให้ข้อเสนอแนะในการแก้ปัญหาในการปฏิบัติงาน			

ตอนที่ 4 ปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินงาน

20. ตามความคิดเห็นของท่านอะไรเป็นปัญหามากในการดำเนินงานโปรดเรียงลำดับตามความสำคัญของปัญหาและระบุเหตุผลของปัญหาดัง ๆ

() ปัญหาในการแบ่งละแวกบ้านที่ต้องรับผิดชอบ

เหตุผล.....

.....

() ปัญหาในการประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

เหตุผล.....

.....

() ปัญหาที่เกิดภายในองค์กร อสม.

เหตุผล.....

.....

() การขาดความรู้ความสามารถในการดำเนินงาน

เหตุผล.....

.....

() สภาพแวดล้อมในการดำเนินงาน

เหตุผล.....

.....

() ปัญหาเกี่ยวกับการบริหารและการจัดการ เช่นการขาดสิ่งสนับสนุนในการปฏิบัติงาน

เหตุผล.....

.....

() อื่น ๆ โปรดระบุ.....

.....

21. โปรดให้ข้อเสนอแนะต่อการแก้ไขปัญหาข้างต้น

21.1 ข้อเสนอแนะต่อสถานีอนามัย คือ

.....

.....

.....

.....

21.2 ข้อเสนอแนะต่อสาธารณสุขอำเภอ คือ.....

.....

.....

.....

.....

21.3 ข้อเสนอแนะต่อสาธารณสุขจังหวัด คือ.....

.....

.....

.....

.....

21.4 ข้อเสนอแนะต่อหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้อง คือ.....

.....

.....

.....

.....

21.5 ข้อเสนอแนะต่อเพื่อน อสม. ด้วยกัน คือ.....

.....

.....

.....

.....

ภาคผนวก ค.
แบบสัมภาษณ์

แบบสัมภาษณ์

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ผู้ศึกษาได้ใช้การสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (indepth interview) แบบสัมภาษณ์ที่ไร้จะเป็นคำถามปลายเปิด (open-ended) โดยมีแนวสัมภาษณ์ ดังนี้

1. ข้อมูลทั่วไป และข้อมูลด้านเศรษฐกิจและสังคมของกลุ่มตัวอย่าง
2. สาเหตุหรือปัจจัยใด ภายใต้งานใจใดต่อไปนี้ที่ส่งผลต่อการเข้าร่วมเป็นอาสาสมัคร

สาธารณสุข

2.1 อายุของ อสม. เช่น ปลดเกษียณแล้วจึงมีเวลาว่างมาทำงานช่วยเหลือสังคม/ ชุมชน

2.2 ระดับการศึกษา

2.3 สถานภาพสมรส เช่นมีคู่สมรสเป็น อสม.อยู่ก่อนแล้วจึงเป็นตาม

2.4 อาชีพ เช่น เป็นแม่บ้าน หรือปลดเกษียณแล้วจึงมีเวลาว่าง

2.5 รายได้ มีความมั่นคงแล้ว ครอบครัวมีฐานะดี

2.6 ระยะเวลาในการเป็น อสม. ทำหน้าที่นี้มานานจนกลายเป็นความเคยชิน

2.7 การฝึกอบรม ทำให้มีความรู้เพิ่มมากขึ้น

2.8 นโยบายและกลไกของรัฐที่ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของสตรี

3. ท่านมีส่วนร่วมในกิจกรรมอาสาสมัครสาธารณสุขในด้านใดบ้างและอย่างไรบ้าง

3.1 การมีส่วนร่วมในด้านการวางแผนตัดสินใจ

3.2 การมีส่วนร่วมในด้านการปฏิบัติตามแผนงาน

3.3 การมีส่วนร่วมในการรับประโยชน์

3.4 การมีส่วนร่วมในการประเมินผล

4. ท่านเข้าร่วมกิจกรรมของอาสาสมัครสาธารณสุขสม่ำเสมอมากหรือน้อยเพียงใด

5. ท่านทราบหรือไม่ว่ารัฐมีนโยบายส่งเสริมบทบาทสตรีในการมีส่วนร่วมในด้านต่าง ๆ

เช่น การจัดการปัญหาในชุมชนที่อยู่อาศัย และเคยมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นและเสนอวิธีแก้ปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นหรือไม่ อย่างไร

6. ปัญหาอุปสรรคใดที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมของท่านและส่งผลอย่างไร

6.1 ปัญหาในการแบ่งละแวกบ้านที่รับผิดชอบ

6.2 ปัญหาในการประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

6.3 ปัญหาที่เกิดในองค์กร อสม.

6.4 การขาดความรู้ความสามารถในการดำเนินงาน

6.5 สภาพแวดล้อมในการดำเนินงาน

6.6 ปัญหาเกี่ยวกับการบริหารและการจัดการ เช่น การขาดสิ่งสนับสนุนใน

การปฏิบัติงาน

ภาคผนวก ง.

ผลการสัมภาษณ์

สัมภาษณ์คนที่ 1 : ลี (นามสมมติ)

1. ข้อมูลทั่วไป

อายุ 60 ปี

จบการศึกษา ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น (ม.3)

สถานภาพ สมรส

อาชีพ รับจ้าง

รายได้ 7,000 บาท

สถานภาพในชุมชน อาสาสมัครสาธารณสุข

ระยะเวลาการเป็น อสม. 18 ปี

2. การมีส่วนร่วม

คุณเลีเล่าว่าหน้าที่ของตนเองในการเป็น อสม. คือ ดูแลครัวเรือน 15 หลังในละแวกบ้านชายาสามัญประจำบ้าน รักษาพยาบาลเบื้องต้น เพราะที่บ้านเป็น ศสมช. (ศูนย์สาธารณสุขมูลฐานชุมชน) นอกจากนี้ก็จะเข้าร่วมประชุม อสม.ทุกเดือน แจ้งข่าวสารสาธารณสุขแก่ครัวเรือนที่ตนเองรับผิดชอบ ดำรวจข้อมูล จปฐ. ร่วมรณรงค์ป้องกันไข้เลือดออก เป็นแกนนำในการส่งเสริมสุขภาพ โดยการชักชวนเพื่อนบ้านให้ออกกำลังกายด้วยกัน จากการทำหน้าที่ อสม. ส่งผลให้คุณเลีรู้สึกว่าตนเองได้มีส่วนช่วยในการดูแลสุขภาพคนในชุมชนให้มีสุขภาพดี และไม่มีโรคภัย ทำให้มีความรู้เรื่องเกี่ยวกับสาธารณสุขที่เป็นประโยชน์สามารถนำมาใช้ในชีวิตประจำวันคือตนเองและครอบครัวได้

3. ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วม

ระยะเวลาการเป็น อสม. มีผลกับการมีส่วนร่วม คุณเลีเล่าให้ฟังว่า มีส่วนทำให้มีส่วนร่วมมากขึ้นเพราะเป็นสิ่งที่ทำมาเป็นเวลานาน รู้สึกผูกพันสนิทสนมกับเพื่อน อสม. หลายคน เวลามีปัญหาก็ช่วยเหลือกัน และที่บ้านก็เปิดศูนย์สาธารณสุขมูลฐานชุมชน (ศสมช.) จึงทำให้มีส่วนร่วมมากยิ่งขึ้น

การฝึกอบรม มีผลช่วยให้มีความรู้ความเข้าใจในการปฏิบัติหน้าที่ “ซึ่งต้องทำหน้าที่ใน ศสมช. ด้วยโดยเฉพาะการชายา ถึงจะเป็นแค่ยาที่หาซื้อได้ทั่วไป แต่เราก็ต้องอธิบายได้ว่ายาอันไหนใช้ยังไง แก้อะไร ถึงจะมีฉลากยาอยู่แล้วแต่เราก็จะต้องบอกเค้า”

4. ปัญหาและอุปสรรค

อสม. บางคนไม่ให้ความร่วมมือในการทำงาน ทำให้งานเสร็จช้า “อย่างในหมู่ที่ป่าอยู่ คราวก่อนอนามัยเค้าให้เอาทรายมาแจกชาวบ้าน พอไปขอให้อีกคนที่เค้ามีรถช่วยเอาทรายไปแจกบ้านที่อยู่ไกล เค้าก็บอกแต่ไม่ว่าง ไม่มีเวลา สุดท้ายก็เลยจ้างมอเตอร์ไซด์ไปส่ง”

สัมภาษณ์คนที่ 2 : ธนอม (นามสมมุติ)

1. ข้อมูลทั่วไป

อายุ 43 ปี

จบการศึกษาระดับประถมศึกษาปีที่ 6

สถานภาพ สมรส

อาชีพ ทำไร่และวิ่งรถน้ำ

รายได้ 20,000 บาท

สถานภาพในชุมชน ประธานอาสาสมัครสาธารณสุข หมู่ 11 ประธานกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร เจริญอุทิศกองทุนหมู่บ้าน หมู่ 11 สมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลบางพระ รองประธานกลุ่มสตรีอาสาพัฒนา เจริญอุทิศกลุ่มออมทรัพย์บ้านหนองข่า

ระยะเวลาการเป็น อสม. 9 ปี

2. การมีส่วนร่วม

คุณธนอมเล่าว่า มีส่วนร่วมในทุกขั้นตอน ตั้งแต่การร่วมประชุมวางแผนการทำงานของ อสม. ในการปฏิบัติก็จะช่วยในประสานงานขอความร่วมมือจากหน่วยงาน และกลุ่มที่คุณธนอม เป็นสมาชิกอยู่ รวมถึงการแจ้งข่าวสารสาธารณสุขต่าง ๆ ดำรวจข้อมูล จปฐ. ชักชวนเพื่อนบ้านให้เข้าร่วมกิจกรรมกับ อสม. รณรงค์ให้ความรู้ป้องกันโรคไข้เลือดออก และติดตามผลการรณรงค์ในบริเวณครัวเรือนที่รับผิดชอบ แจ้งเตือนบ้านที่มีเด็กอายุต่ำกว่า 5 ปี ให้รับวัคซีนเมื่อถึงกำหนด ซึ่งผลที่ได้รับจากการเป็น อสม. ทำให้ได้รับความรู้ในด้านการดูแลสุขภาพมากขึ้น ซึ่งเป็นการพัฒนาศักยภาพของตนเอง และทำให้เป็นที่รู้จักยอมรับของคนในชุมชน “ถึงทำแล้วจะไม่ได้เงิน แต่มันก็ภูมิใจที่เราก็สามารถทำประโยชน์ให้กับชุมชนที่เราอยู่ได้ แล้วยังได้เพื่อนเพิ่มขึ้นอีกด้วย”

3. ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วม

อาชีพและรายได้มีผลต่อการมีส่วนร่วม ซึ่งคุณธนอมเล่าว่า “ไร่เป็นของเราเอง ดังนั้นเราจะทำหรือไม่ทำตอนไหนก็ได้ อีกอย่างเราก็ไม่ได้จะต้องลงมือทำอะไรทุกอย่างเมื่อไหร่ คนงานก็มีเราก็แค่คอยดูแลคักกันกับแฟน แล้วงานของ อสม. ก็ไม่ได้ต้องทำทุกวัน แต่ถึงอย่างนั้นเป็น อสม. ไม่มีค่าจ้าง ดังนั้นครอบครัวของเราจึงต้องมั่นคงก่อน เราถึงจะช่วยคนอื่นได้”

4. ปัญหาและอุปสรรค

ปัญหาที่สำคัญคือ ไม่ค่อยได้รับความร่วมมือจาก อสม. ด้วยกันเอง “บางคนปีนังเห็นมาประชุมหรือมาช่วยงานแค่ไม่กี่ครั้ง แต่เวลาอนามียจะพาไปดูงานต่างจังหวัดหรือมีงานเลี้ยง ส่วนใหญ่ก็มากันครบ คิดว่าพวกนี้ที่มานเป็น อสม. ก็เพราะมีสวัสดิการ(รักษาพยาบาลฟรีทั้งครอบครัว)” คุณธนอมกล่าว

ปัญหาในการปฏิบัติงานอีกอย่างคือ ชาวบ้านไม่เข้าใจถึงการทำงานของ อสม ไม่ให้ความร่วมมือ เช่นเวลาไปพ่นหมอกควัน หลายบ้านจะไม่ยอมให้พ่นหมอกควันในบ้าน เพราะกลัวว่าข้าวของในบ้านจะเสียหายและบ้านจะสกปรก

สัมภาษณ์คนที่ 3 : มล (นามสมมติ)

1. ข้อมูลทั่วไป

อายุ 56 ปี

จบการศึกษา ระดับประถมศึกษาปีที่ 4

สถานภาพ สมรส

อาชีพ ค้าขาย

รายได้ 15,000 บาท

สถานภาพในชุมชน อาสาสมัครสาธารณสุข สมาชิกกลุ่มสตรีอาสาพัฒนา

ระยะเวลาการเป็น อสม. 3 ปี

2. การมีส่วนร่วม

ป้ามลเล่าถึงการมีส่วนร่วมของตนเองว่า ทุกเดือนจะไปร่วมประชุม อสม. ดูแลครัวเรือนที่อยู่ในละแวกบ้าน 15 หลัง แจ้งข่าวสารสาธารณสุขแจ้งแก่ครัวเรือนที่รับผิดชอบ ระวังป้องกันโรคไข้เลือดออกโดยการเอาทรายไปแจก ให้คำแนะนำแก่เพื่อนบ้านในการใช้บริการรักษาพยาบาลของรัฐ

นอกจากนี้ป้ามลยังได้มีโอกาสไปช่วยเหลือที่อนามัยบ่อยอยู่เป็นประจำ เพราะมีบ้านอยู่ใกล้กับอนามัย “บางทีหมคนเฒ่าก็มาตามให้ไปช่วย มีอยู่ครั้งนึงมีคนคลอดลูกมาในรถ พอมาถึงที่อนามัยมันก็ค้ำแล้ว แล้วที่อนามัยก็มีแต่หมอผู้ชายอยู่คนเดียว แกก็มาตามป้าไปช่วยดูแลเด็ก อย่างที่หมอแกเป็นผู้ชายแถมยังโสดด้วยให้ไปอุ้มเด็กแดงๆ แกก็ไม่กล้า ...มันก็เป็นความภาคภูมิใจนะที่ได้ช่วยคนอื่น”

3. ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วม

ป้ามล บอกว่า รายได้และการฝึกอบรมมีผลกับการมีส่วนร่วมเพราะเมื่อ ภาระทางบ้านลดลงจึงทำให้มีเวลาว่างมากขึ้น

“ก่อนหน้านี้ที่บ้านยังต้องส่งลูก 2 คนเรียนหนังสือ ตอนนั้นเค้าก็เรียนจบกันหมดแล้วเราก็เบาแรงไป ไม่ต้องหาเงินงก ๆ เหมือนแต่ก่อน พอทำงานได้เค้าก็จะให้เงินป้าทุกเดือน ป้าถึงได้เป็นอสม. กับเค้า”

“เวลาไปอบรมก็จะทำให้มีความรู้มากขึ้น มีความมั่นใจในการทำงาน แล้วยังเอามาใช้กับที่บ้านได้อีกด้วย ”

4. ปัญหาและอุปสรรค

ปัญหาสำหรับป้ามล็คคือ อสม. ขาดความสามัคคี ไม่ช่วยกันทำงาน “เวลาให้ไปทำงานดู แล้วบางคนก็ไม่เต็มใจช่วยเท่าไร แต่มันปฏิเสธ ไม่ได้ใจ แต่ที่มากันพร้อมหน้าพร้อมตาก็กเวลาจัดงานปีใหม่ ไปดูงานต่างจังหวัดก็เห็นมากันได้ ไม่ต้องบอกก็มากันไม่เห็นบอกว่าไม่ว่าง” ป้ามล็คกล่าว

สัมภาษณ์คนที่ 4 : นี (นามสมมติ)

1. ข้อมูลทั่วไป

อายุ 60 ปี

จบการศึกษา ระดับประถมศึกษาปีที่ 4

สถานภาพ แยกกันอยู่กับคู่สมรส

อาชีพ แม่บ้าน

รายได้ 7,000 บาท

สถานภาพในชุมชน ถูกเลือกชาวบ้าน สมาชิกกลุ่มแม่บ้านช่วยกลุ่ม อาสาสมัครสาธารณสุข
ระยะเวลาการเป็น อสม. 3 ปี

2. การมีส่วนร่วม

คุณนีนีจะทำหน้าที่ดูแลครัวเรือนในละแวกบ้าน 15 หลัง แจ้งข่าวสารสาธารณสุขแก่เพื่อนบ้านและในที่ประชุมกลุ่มที่คุณนีนีเป็นสมาชิกอยู่ ติดตามบ้านที่มีเด็กอายุต่ำกว่า 5 ปี ให้มารับวัคซีนตามกำหนด รณรงค์ป้องกันไข้เลือดออก รณรงค์ป้องกันอุบัติเหตุ ร่วมกับเจ้าหน้าที่อนามัยในการออกหน่วยบริการเคลื่อนที่ให้การรักษาพยาบาลแก่ชาวบ้านเวียนไปตามหมู่บ้าน ทำให้มีความสัมพันธ์ที่ดีกับเพื่อนบ้านและคนในชุมชนมากขึ้น มีอะไรก็จะช่วยเหลือกันและกัน

3. ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วม

การฝึกอบรมอย่างสม่ำเสมอทำให้มีความรู้ความเข้าใจต่อการทำหน้าที่ อสม. ได้รับความรู้ใหม่ๆ ที่จะทำให้การทำงานมีประสิทธิภาพดีขึ้น และเกิดความมั่นใจเมื่อต้องออกไปปฏิบัติงานจริง

4. ปัญหาและอุปสรรค

อสม. ด้วยกันเองก็ไม่ค่อยให้ความร่วมมือในการปฏิบัติงาน ส่วนใหญ่จะอ้างว่าไม่ว่างต้องทำงาน “น่าจะมีความรับผิดชอบกันให้มากกว่านี้ รับอาสาเข้ามาแล้วแต่ไม่ได้ว่าเป็นอย่างนี้กันทุกคนนะ แต่บางคนที่ไม่ค่อยจะเห็นหน้าเห็นตา คนอื่นที่เค้าต้องทำงานเค้ายังมาได้เลย”

สัมภาษณ์คนที่ 5 : เพ็ญ (นามสมมติ)

1. ข้อมูลทั่วไป

อายุ 34 ปี

จบการศึกษา ระดับประถมศึกษาปีที่ 6

สถานภาพ สมรส

อาชีพ ทำไร่

รายได้ 10,000 บาท

สถานภาพในชุมชน อาสาสมัครสาธารณสุข

ระยะเวลาการเป็น อสม. 3 ปี

2. การมีส่วนร่วม

คุณเพ็ญมีส่วนร่วมในการทำหน้าที่ อสม. ตามที่ได้รับมอบหมายจากเจ้าหน้าที่ เช่น คู่มือครัวเรือน 15 หลังในละแวกบ้าน ร่วมรณรงค์ป้องกันอุบัติเหตุจราจร รณรงค์ป้องกันโรคไข้เลือดออก แจกข้าวสารสาธารณสุข การเฝ้าระวังโรคระบาดในชุมชน ติดตามบ้านที่มีอายุต่ำกว่า 5 ปี ให้ นำเด็กไปรับวัคซีนตามกำหนด ร่วมประชุมแก้ไขปัญหาดูแลสุขภาพของคนในชุมชน

3. ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วม

การมีส่วนร่วมในการทำหน้าที่ อสม. ของคุณพรเพ็ญขึ้นอยู่กับงาน (ทำไร่) ที่บ้าน ถ้าช่วงไหนยุ่ง ๆ มีงานมากก็จะไม่ได้มาทำงาน อสม. แล้วที่บ้านก็ทำกันเองไม่ได้จ้างคนงาน และการได้รับการฝึกอบรมที่ช่วยทำให้มีความรู้ความเข้าใจในการทำหน้าที่ อสม. และยังได้นำความรู้เกี่ยวกับการดูแลสุขภาพมาใช้ดูแลคนในครอบครัวโดยเฉพาะลูก ๆ

4. ปัญหาและอุปสรรค

ปัญหาที่พบก็คือ อสม. ไม่ได้ได้รับความร่วมมือจากคนในชุมชน “มีอยู่บ้านหนึ่งที่ดูแลอยู่ เราเห็นว่าหมาที่เค้านเลี้ยงมันสกปรก ตัวก็เหม็นมาก ก็บอกให้เค้าอาบน้ำให้มันบ้าง แล้วก็พาไปฉีดวัคซีนซะ เพราะเค้ามาฉีดไฟฟ้ก็ยังไม่ยอม บอกแล้วก็อย่างนั้น เค้าไม่ทำเราก็อะไรไม่ได้ ไม่รู้ว่าเค้าคิดยังไงของเค้า” คุณเพ็ญกล่าว

สัมภาษณ์คนที่ 6 : หวัง (นามสมมติ)

1. ข้อมูลทั่วไป

อายุ 50 ปี

จบการศึกษา ระดับประถมศึกษาปีที่ 4

สถานภาพ สมรส

อาชีพ ทำไร่

รายได้ 10,000 บาท

สถานภาพในชุมชน กรรมการโรงเรียนบ้านห้วยกุ่ม อาสาสมัครสาธารณสุข

ระยะเวลาการเป็น อสม. 10 ปี

2. การมีส่วนร่วม

คุณหวังจะทำหน้าที่รับผิดชอบดูแลครัวเรือน 15 หลัง คอยแจ้งข่าวสารสาธารณสุขแก่เพื่อนบ้านและในที่ประชุมกลุ่มที่คุณหวังเป็นสมาชิกอยู่ รมรงค์ป้องกันโรคไข้เลือดออกโดยแจกทราย/หยอดทรายอะเบท เข้าร่วมประชุม อสม. เพื่อกำหนดการทำงาน เข้ารับการฝึกอบรมเกี่ยวกับการทำหน้าที่ อสม. ดำรวจข้อมูล จปฐ หยอดควักชินเด็ก ฉีดวัคซีนป้องกันโรคพิษสุนัขบ้าให้สุนัขและแมว

3. ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วม

คุณหวังบอกว่า การฝึกอบรม “เราไม่มีความรู้เกี่ยวกับ อสม.มาก่อน การได้อบรมบ่อย ๆ ทำให้มีความรู้ เข้าใจมากขึ้น ไม่อย่างนั้นคนเค้าจะไม่เชื่อถือเรา อีกอย่างเราเรียนมาน้อย ก็ยังต้องเรียนรู้ให้มาก บางทีมีการอบรมที่อื่นอย่างตามโรงพยาบาล ก็จะรับเอาเพื่อนไปด้วยกันเพราะขับรถไปเอง”

4. ปัญหาและอุปสรรค

คุณหวังจะมีปัญหา คือ ไม่ได้ได้รับความร่วมมือจากเพื่อน อสม. ในการทำงาน “อย่างเวลา มีประชุม ก็ไม่ใช่ว่าเค้าไม่รู้นะ บางคนทั้งโทรฯ ไปบอก เจอหน้ากันก็บอกอีก แต่ถึงเวลาก็ไม่มาประชุมเหมือนเดิม เป็นอย่างนี้เราก็น้อยใจนะ” อีกปัญหาก็คือบ้านที่อยู่ในความรับผิดชอบแต่ละหลังอยู่กระจัดกระจายทำให้ดูแลไม่สะดวก “ที่แถวนี้ถ้าไม่เป็นปากก็เป็นไร่มัน ไม่ค่อยจะมีบ้านคน ถ้ามีก็อยู่ไกลกัน ทำให้ดูแลลำบากยังดีที่มีรถใช้ไม่อย่างนั้นก็ไม่รู้จะทำยังไง แล้วก็คนโคนจ้ โคนปล้นกันเรื่อยไม่ว่าจะกลางวันหรือกลางคืน ไม่จำเป็นก็ไม่ค่อยอยากจะออกไปไหน”

สัมภาษณ์คนที่ 7 : จิต (นามสมมติ)

1. ข้อมูลทั่วไป

อายุ 36 ปี

จบการศึกษา ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น (ม.3)

สถานภาพ สมรส

อาชีพ รับจ้าง

รายได้ 5,000 บาท

สถานภาพในชุมชน อาสาสมัครสาธารณสุข

ระยะเวลาการเป็น อสม. 15 ปี

2. การมีส่วนร่วม

คุณจิตจะมีส่วนร่วมในการเป็น อสม. คือ ดูแลครัวเรือนในละแวกบ้าน 15 หลัง การแจ้งข่าวสารสาธารณสุข รณรงค์ให้ความรู้เกี่ยวกับโรคไข้เลือดออก แจกทรายอะเบท นอกนั้นก็จะทำหน้าที่ตามแต่ว่าจะได้รับมอบหมายให้ทำ

3. ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วม

อาชีพและรายได้มีผลกับการมีส่วนร่วม โดยคุณจิตเล่าว่า เดิมไม่ได้ทำงาน ทำหน้าที่เป็นแม่บ้านเพียงอย่างเดียว แต่ช่วงที่เศรษฐกิจไม่ดี สามมีมีรายได้ลดลง จึงต้องออกมาทำงานเพื่อช่วยแบ่งเบาภาระค่าใช้จ่ายในบ้าน ทำให้คุณจิตมีส่วนร่วมในการปฏิบัติหน้าที่ อสม. น้อยลง

“ตั้งแต่ที่เศรษฐกิจไม่ดีแฟนเค้าก็ไม่ค่อยมีงาน พี่ก็เลยต้องออกมาทำงานอีกคน คนนี้ก็เลยมารับจ้างเค้าเฝ้าร้าน ต้องอยู่ที่ร้านตลอดออกไปไหนไม่ได้ นี่ก็ไม่ได้ไปช่วยงานเค้ามาหลายเดือนอยู่เหมือนกัน”

4. ปัญหาและอุปสรรค

อสม. มีน้อย แต่ละคนต้องรับผิดชอบดูแลครัวเรือนมาก ทำให้ดูแลได้ไม่ทั่วถึง และบางบ้านที่คุณดูแลอยู่ก็อยู่ไกล เดินทางไม่สะดวก เพราะไม่มีพาหนะใช้

สัมภาษณ์คนที่ 8 : แอ๊ด (นามสมมติ)

1. ข้อมูลทั่วไป

อายุ 64 ปี

จบการศึกษา ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4

สถานภาพ สมรส

อาชีพ ค้าขาย

รายได้ 10,000 บาท

สถานภาพในชุมชน อาสาสมัครสาธารณสุข

ระยะเวลาการเป็น อสม. 20 ปี

2. การมีส่วนร่วม

คุณแอ๊ดจะมีส่วนร่วมโดยใช้พื้นที่ที่บ้านเปิด สสมช. ให้บริการจำหน่ายยาสามัญประจำบ้าน ทำการรักษาพยาบาลเบื้องต้น ดูแลครัวเรือน 15 หลังในละแวกบ้าน รณรงค์ให้ความรู้

เกี่ยวกับโรคภัยต่าง ๆ เช่น โรคไข้เลือดออก แจ้งข่าวสารธารณสุข แก่เพื่อนบ้าน หยอดวัคซีนแก่เด็กอายุต่ำกว่า 5 ปี และติดตามให้มารับวัคซีนเมื่อถึงกำหนด

3. ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วม

เนื่องจากที่บ้านคุณแอ๊ดเปิดร้านขายของชำ ถูกค้าส่วนใหญ่ก็เป็นคนที่อยู่ในละแวกบ้านเดียวกัน และการได้ทำหน้าที่ อสม. มานานจึงทำให้เป็นที่ยอมรับของเพื่อนบ้าน ทำให้รู้จักกันดี เมื่อไปขอความร่วมมือในการทำกิจกรรมก็จะได้รับความร่วมมือจากเพื่อนบ้านเป็นอย่างดี

4. ปัญหาและอุปสรรค

อสม. ด้วยกันบางคนไม่ให้ความร่วมมือในการปฏิบัติงาน ทำให้มีผลกระทบกับงานและความรู้สึกรับของ อสม. ที่ตั้งใจทำงาน บางครั้งก็เกิดความขัดแย้งกันเอง

“ความจริงแล้ว อสม. ที่นี่ก็มีเยอะแต่คนที่ทำงานมันไม่ค่อยจะมีมากกว่า แค่ให้มาประชุมกันที่อนามัยเดือนละหนก็ยังไม่ค่อยจะมากัน อย่างอื่นก็อย่าหวังว่าจะฟังได้ คนที่ทำก็ทำไปแล้วที่บอกว่าจะตัดซื้อคนที่ไม่มาประชุม 3 ครั้งตัดกันออก ก็ไม่เห็นจะทำจริงเลย”

สัมภาษณ์คนที่ 9 : ต่วน (นามสมมติ)

1. ข้อมูลทั่วไป

อายุ 47 ปี

จบการศึกษา ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4

สถานภาพ สมรส

อาชีพ ค้าขายและมีบ้านให้เช่า

รายได้ 20,000 บาท

สถานภาพในชุมชน อาสาสมัครสาธารณสุข สมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตร

ระยะเวลาการเป็น อสม. 10 ปี

2. การมีส่วนร่วม

ป้าต่วนทำหน้าที่ต่าง ๆ ตามที่ได้รับมอบหมาย คือการสำรวจข้อมูล จปฐ. แจ้งข่าวสารธารณสุขแก่เพื่อนบ้าน รวมถึงในที่ประชุมกลุ่มที่ป้าต่วนเป็นสมาชิกอยู่ ผนังังให้ความรู้เกี่ยวกับโรค ไข้เลือดออก พร้อมทั้งนำทรายอะเบทไปแจก เป็นผู้นำคนในชุมชน ในการเสริมสร้างสุขภาพ โดยการชักชวนเพื่อนบ้านมาร่วมออกกำลังกาย ติดตามให้บ้านที่มีเด็กอายุต่ำกว่า 5 ปี ให้ไปรับวัคซีนตามกำหนด และปฏิบัติหน้าที่ใน สสมช. โดยใช้พื้นที่ในบ้านของตัวเองเปิดให้บริการรักษาพยาบาลเบื้องต้น จำหน่ายยาสามัญประจำบ้าน

3. ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วม

เนื่องจากป้าค่อนข้างมีกิจการค้าขายที่บ้าน ทำให้มีโอกาสได้รู้จักพูดคุยกับคนในชุมชน บ่อย ๆ เวลาไปขอความร่วมมือจากคนในชุมชน จึงได้รับความร่วมมือเป็นอย่างดี และการได้ฝึกอบรมบ่อย ๆ จะเป็นประโยชน์ช่วยในการทำงาน โดยเฉพาะทำหน้าที่ใน ศสมช. จึงทำให้ต้องเรียนรู้ตลอด เพื่อเป็นแนวทางในการทำงาน

4. ปัญหาและอุปสรรค

ป้าค่อนข้างบอกว่า ปัญหาคือ อสม. บางคนไม่ช่วยกันทำงาน ไม่ให้ความร่วมมือ “อยากให้ทุกคนสามัคคีกัน เวลาทำงานถ้าทุกคนช่วยกันคิดช่วยกันทำ งานก็จะเสร็จเร็วขึ้น”

สัมภาษณ์คนที่ 10 : พร (นามสมมติ)

1. ข้อมูลทั่วไป

อายุ 35 ปี

จบการศึกษา ระดับ ปวส.

สถานภาพ สมรส

อาชีพ เปิดร้านอินเทอร์เน็ต

รายได้ 15,000 บาท

สถานภาพในชุมชน อาสาสมัครสาธารณสุข กรรมการกองทุนหมู่บ้าน

ระยะเวลาการเป็น อสม. 10 ปี

2. การมีส่วนร่วม

คุณพรมีส่วนร่วมในการเป็น อสม. ได้แก่ การร่วมประชุม อสม. ประจำเดือน เพื่อกำหนดการปฏิบัติหน้าที่ของ อสม. แจ้งข่าวสารสาธารณสุขแก่ละแวกบ้านที่รับผิดชอบและในที่ประชุมกลุ่มที่คุณพรร่วมเป็นสมาชิกอยู่ รณรงค์ให้ความรู้แก่คนในชุมชนเมื่อเกิดโรคระบาด เช่น ไข้เลือดออก ร่วมรณรงค์ให้คนสวมใส่หมวกกันน็อก คัดเข็มขัดนิรภัยเพื่อป้องกันตัวเองเมื่อเกิดอุบัติเหตุ เป็นผู้นำในการดูแลเสริมสร้างสุขภาพในชุมชน โดยชักชวนเพื่อนบ้านมาออกกำลังกาย นำวัคซีนไปหยอดให้กับเด็กที่บ้านอยู่ห่างไกล ไม่สามารถนำมารับวัคซีนที่อนามัยได้ และคอยติดตามให้มารับวัคซีนเมื่อถึงกำหนด หรือนำไปหยอดให้ที่บ้าน

3. ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วม

ปัจจุบันคุณพร ได้เปิดร้านอินเทอร์เน็ต ทำให้ไม่สามารถไปร่วมกิจกรรมได้เต็มที่ การร่วมทำกิจกรรมของอสม. ก็ลดลงไป เพราะจะต้องอยู่ดูแลร้าน

“ตอนที่ยังไม่ได้เปิดร้าน ตัวเองก็เป็นแค่แม่บ้านไม่ได้ทำงานอะไร ก็จะอาศัยเวลารว่าง ตอนกลางวันออกไปช่วยเค้าทำงาน เค้าให้ทำอะไรเราก็กทำตามเค้าทุกอย่าง ให้ไปไหนเราก็กไป แต่เดี๋ยวนี้เปิดร้านถ้าไม่มีใครเฝ้าร้านให้ก็ออกไปไหนไม่ได้”

สิ่งที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมอีกอย่าง คือการได้รับการฝึกอบรม ซึ่งคุณพรให้เหตุผลว่า ถึงตัวเองจะมีการศึกษาสูงถ้าเทียบกับ อสม. คนอื่น แต่ตนเองก็ไม่ได้มีความรู้ในเรื่องสาธารณสุขมากนัก ดังนั้นการได้รับการฝึกอบรมช่วยทำให้มีความรู้เกี่ยวกับวิธีการทำงาน และทำให้เกิดความมั่นใจในการปฏิบัติหน้าที่มากขึ้น รวมถึงการนำเอาความรู้ที่ได้จากการทำหน้าที่ อสม. มาใช้ในการดูแลสุขภาพอนามัยของคนในครอบครัว

4. ปัญหาและอุปสรรค

อสม. มีน้อย แต่มีครัวเรือนที่ต้องดูแลรับผิชอบมาก ดูแลได้ไม่ทั่วถึง และ อสม. ส่วนใหญ่มีงานหรือมีภาระที่ต้องรับผิดชอบ ทำให้ไม่สามารถปฏิบัติงานได้เต็มที่ ในส่วนของชาวบ้านเอง บางครั้งก็ไม่วางใจว่า อสม. คือใคร ทำหน้าที่อะไรจึงไม่ค่อยให้ความร่วมมือกับ อสม.

สัมภาษณ์คนที่ 11 : หมวย (นามสมมติ)

1. ข้อมูลทั่วไป

อายุ 58 ปี

จบการศึกษา ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6

สถานภาพ หม้าย

อาชีพ แม่บ้าน

รายได้ 8,000 บาท

สถานภาพในชุมชน อาสาสมัครสาธารณสุข

ระยะเวลาการเป็น อสม. 6 ปี

2. การมีส่วนร่วม

ป้าหมวยจะมีส่วนร่วมในการเป็น อสม. โดยการแจ้งข่าวสารสาธารณสุขแก่เพื่อนบ้าน รมรงค์ป้องกันกำจัดแหล่งเพาะพันธุ์ยุงลาย นำทรายอะเบทไปแจก รมรงค์ป้องกันอุบัติเหตุ เป็นผู้นำของชุมชนในการดูแลสุขภาพ โดยการชวนเพื่อนบ้านให้เข้าร่วมออกกำลังกาย ติดตามบ้านที่มีเด็กอายุต่ำกว่า 5 ปีให้ไปหยอดวัคซีนตามเวลา และสำรวจข้อมูล จปฐ.

3. ปัจจัยที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วม

อายุ มีผลกับการมีส่วนร่วม “ตั้งแต่ที่ไม่ได้ทำงาน ก็ได้แต่อยู่บ้านเฉยๆ มันก็เบื่อ คนเคยทำงาน...พอมาเป็น อสม. นอกจากเราจะได้ทำงานช่วยเหลือสังคมแล้ว ยังทำให้มีเพื่อนเพิ่ม

ขึ้น เวลาไปทำงานก็ไปด้วยกัน มีสังคมที่กว้างขึ้น แต่ก่อนวัน ๆ ทำแต่งงานไม่ค่อยได้ออกไปไหน”
ป้าหมวยกล่าว

ส่วนการฝึกอบรม ก็ช่วยทำให้ได้รับความรู้ที่เป็นประโยชน์ต่อการทำหน้าที่ อสม. ทำให้สามารถทำหน้าที่ได้ดีขึ้น รวมถึงการนำความรู้ที่ได้มาใช้ในการดูแลสุขภาพของคนในครอบครัว

4. ปัญหาและอุปสรรค

ปัญหาที่พบจากการทำหน้าที่ อสม. คือ การ ไม่ได้รับความร่วมมือจากชาวบ้านในการปฏิบัติหน้าที่

ป้าหมวยบอกว่า “ส่วนใหญ่ที่เจอก็คือ ชาวบ้านไม่เห็นความสำคัญของ อสม. ไม่ค่อยให้ความร่วมมือ บางบ้านเอาทรายไปแจกให้ก็ไม่สนใจ บอกว่าถ้าเอาทรายไปใส่แล้วเค้าจะเอาน้ำไปใช้ไม่ได้”

สัมภาษณ์คนที่ 12 : หงส์ (นามสมมติ)

1. ข้อมูลทั่วไป

อายุ 56 ปี

จบการศึกษา ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น (ม.3)

สถานภาพ โสด

อาชีพ มีบ้านให้เช่า

รายได้ 12,000 บาท

สถานภาพในชุมชน อาสาสมัครสาธารณสุข ลูกเสือชาวบ้าน สมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร
ระยะเวลาการเป็น อสม. 8 ปี

2. การมีส่วนร่วม

คุณหงส์จะมีส่วนร่วมกับ อสม. โดยเข้าร่วมประชุม อสม. เพื่อร่วมกำหนดการทำงาน รับทราบข่าวสารสาธารณสุขนำไปแจ้งแก่ครัวเรือนที่รับขอบทั้ง 15 ครัวเรือน และสมาชิกในกลุ่มต่าง ๆ ที่คุณหงส์เข้าเป็นสมาชิกอยู่ รวมทั้งการรณรงค์ให้ความรู้และป้องกันการเกิดโรคไข้เลือดออกหรือเมื่อเกิดโรคระบาดชนิดอื่นขึ้นในชุมชน ดูแลอนามัยแม่และเด็ก โดยการแจ้งเตือนและติดตามให้น้ำดื่มที่อายุต่ำกว่า 5 ปี มารับวัคซีนตามกำหนด ดูแลสุขภาพของคนในชุมชน เป็นผู้นำชักชวนให้คนในชุมชนใส่ใจสุขภาพ โดยชวนให้มาร่วมกันออกกำลังกาย ร่วมสำรวจข้อมูล จปฐ.

3. ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วม

คุณหงส์บอกว่า สถานภาพสมรส รายได้และการฝึกอบรมมีผลต่อการมีส่วนร่วม “เราตัวคนเดียวไม่มีครอบครัว ทำให้ไม่มีห่วงเหมือนคนอื่น เวลามีนงานอะไรมาเราก็ทำกับเค้าตลอด ก็สนุกก็มีอะไรให้ทำเยอะ แล้วยังได้มีเพื่อนเยอะขึ้นด้วย ... ที่อาสาทำงานตรงนี้ก็ไม่เคยหวังเงินทอง เพราะของเราที่มีอยู่ก็ถือว่าพออยู่พอใช้ ไม่รู้ว่าจะชวนชวชยามาทำไมอีก ลูกเค้าเราก็ไม่มี เวลาตอนที่เค้าจะให้ไปทำอะไรก็ตาม เค้าก็จะบอกจะสอนว่าอะไรเป็นยังไง ต้องทำยังไงบ้าง ทำให้เราได้มีความรู้เยอะขึ้น”

4. ปัญหาและอุปสรรค

คุณหงส์บอกว่า “ปัญหาส่วนใหญ่คือ อสม. ส่วนใหญ่ไม่ค่อยจะมาช่วยกันเวลามีนงาน เพราะแต่ละคนเค้าก็ต้องทำมาหากิน” นอกจากนี้ก็มีปัญหาในการนัดประชุม อสม. เพราะการประชุมในแต่ละเดือนไม่แน่นอน “ตั้งแต่ได้ประธาน อสม. คนนี้มาเวลาจะประชุมกันแต่ละเดือนก็ต้องแล้วแต่ว่าประธานฯ จะว่างวันไหนถึงจะนัดมา บางเดือนนัดกันแล้วเราไม่รู้ก็มี อย่างเดือนที่แล้วก็ไม่มีใครมาบอก ก็เลยไม่ได้ไปประชุมกับเค้า”

สัมภาษณ์คนที่ 13 : ชื่น (นามสมมติ)

1. ข้อมูลทั่วไป

อายุ 46 ปี

จบการศึกษา ระดับ ปวส.

สถานภาพ สมรส

อาชีพ ธุรกิจส่วนตัว

รายได้ 30,000 บาท

สถานภาพในชุมชน ประธานอาสาสมัครสาธารณสุขตำบลบางพระ ผู้ช่วยผู้ดำเนินงาน ส.ส. อิทธิพล คุณปลื้ม ประธานศูนย์พัฒนาเด็กเล็กเทศบาล ต.บางพระ ที่ปรึกษาชุมชนตลาดบน (ม.10) ที่ปรึกษาเทศบาล ต.บางพระ เลขานุการลูกเสือชาวบ้าน ต.บางพระ เลขานุการชมรมคนศิริมเมืองชล อ.ศรีราชา ประธานกลุ่มแม่บ้านหินเพิงพัฒนา

ระยะเวลาการเป็น อสม. 4 ปี

2. การมีส่วนร่วม

ดูแลครัวเรือนในละแวกบ้าน 15 หลัง แจ้งข่าวสารสาธารณสุขแก่เพื่อนบ้าน สมาชิกกลุ่มที่ตนเองเป็นสมาชิกอยู่ ให้คำแนะนำเกี่ยวกับการใช้บริการรักษาพยาบาลของรัฐ เช่น การใช้สิทธิการรักษาตามโครงการ 30 บาทรักษาทุกโรค ชักชวนคนในชุมชนให้เข้าร่วมเป็น อสม. เฝ้า

ระวังการเกิดโรคระบาดในชุมชนโดยเฉพาะไข้เลือดออก โดยการรณรงค์ให้ความรู้แก่คนในชุมชน นำทรายอะเบทไปแจก และคอยติดตามผลงาน ร่วมกับอนามัยออกให้บริการรักษาประชาชนตาม หมู่ต่าง ๆ และเนื่องจากคุณชิ้นเป็นประธาน อสม. จึงต้องทำหน้าที่เป็นตัวแทน อสม. คำนวณบาง พระ ในการเข้าร่วมประชุม / ประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับ อสม. โดยเฉพาะเมื่อเกิด การระบาดของโรคไข้เลือดออก ซึ่งมักจะพบผู้ป่วยทุกปีรวมถึงการของบประมาณสนับสนุนการ ทำงานจากเทศบาลฯ จัดให้มีการฝึกอบรมแก่ อสม. ซึ่งในปีที่ผ่านมาจัดอบรมฟื้นฟูความรู้ การพูดในที่ชุมชน การบำบัด ฟื้นฟูผู้ติดยาเสพติด

ด้านสวัสดิการของ อสม. เวลาประชุม อสม. ก็จะดูแลจัดหาอาหารมาเลี้ยงหลังประชุม ให้รางวัลแก่ อสม. ที่มีคะแนนสูงสุด 10 คน โดยการให้คะแนนแก่ อสม. ในการทำงานแต่ละ ครั้ง เช่น ไปร่วมรณรงค์ไข้เลือดออก นำทรายอะเบทไปแจก จะได้คะแนนครั้งละ 20 คะแนน ร่วมกับเทศบาลในการฉีดวัคซีนสุนัข ได้ 20 คะแนน เป็นต้น และจะมีการให้รางวัลตอนปลายปี เพื่อเป็นการจูงใจให้ อสม. มาเข้าร่วมปฏิบัติงานมากขึ้นและเป็นกำลังใจแก่ อสม. และสำหรับ อสม. ที่ขาดการเข้าร่วมในการปฏิบัติหน้าที่ เกินกว่า 6 เดือน จะถูกคัดออกทันที

จัดตั้งฌาปนกิจสงเคราะห์ วันละ 1 บาท ถ้า อสม. เสียชีวิตจ่าย 10,000 บาท บาดเจ็บจ่าย 1,000 บาท ปัจจุบันมีเงินในกองทุน 130,000 บาท

จัดให้มีการอบรมอาชีพ สร้างกลุ่มอาชีพให้ อสม. เช่น สอนทำขนม น้ำยาล้างจาน น้ำยาปรับผ้านุ่ม พิมเสนน้ำ พวงหรีด เพื่อเป็นรายได้เสริม หรือให้นำไปทำใช้เองที่บ้าน หรือเวลา ที่มีหน่วยงานอื่น จัดอบรมก็จะส่ง อสม. ไปเข้าร่วม

จัดให้มีการแข่งกีฬา อสม. ปีละครั้ง เพื่อสร้างความสามัคคีในกลุ่ม และเป็นการ สร้างเสริมสุขภาพ นอกจากนี้ยังจัดให้มีการออกกำลังกายทุกวันในตอนเย็น ซึ่งมีทั้งเดินแอโรบิค และรำกระบอง และให้ อสม. ชักชวนเพื่อนบ้านมาร่วมกันออกกำลังกาย

3. ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วม

คุณชิ้นบอกว่า รายได้มีผลต่อการมีส่วนร่วม “การที่ตัวเองมาทำงานช่วยเหลือสังคมได้ นอกจากคนในครอบครัวจะสนับสนุนแล้ว เรื่องฐานะการเงินก็สำคัญ ถ้าทางบ้านเรายังต้องเดือน ร้อนเรื่องนี้เราก็จะไม่ออกมาทำงานตรงนี้ เพราะแต่ละงานที่ทำอยู่เป็นงานที่ไม่มีค่าตอบแทนแม้แต่ บาทเดียว ยกเว้นตำแหน่งผู้ช่วยผู้ดำเนินงาน ส.ส.”

สถานภาพทางสังคมก็เป็นอีกปัจจัยหนึ่งที่มีผล ซึ่งคุณชิ้นบอกว่า “เป็นการนำเอา ประสบการณ์ของตัวเองที่ได้เคยทำงานร่วมกับกลุ่มต่าง ๆ ตลอดระยะเวลา 15 ปี มาช่วยในการ ปฏิบัติหน้าที่ อสม. หรือในบางที่การติดต่อประสานงานเราก็อาศัยความคุ้นเคย ทำงานร่วมกัน บ่อย ๆ พอเราไปขอให้ช่วยเหลือมันก็ง่าย”

4. ปัญหาและอุปสรรค

การติดต่อประสานงานกับหน่วยงานสาธารณสุขในระดับอำเภอและจังหวัด คือในการประสานขอความร่วมมือมักจะได้รับ การติดต่อมาอย่างกะทันหัน “ส่วนใหญ่ที่อำเภอจะชอบโทรฯ มาวันนี้ขอ อสม. ให้ไปร่วมงานที่นั่นที่นี่ แต่ไม่ยอมบอกรายละเอียดเช่นว่า จะให้ไปทำอะไร มีเบี้ยเลี้ยงให้หรือเปล่าหรือว่ามีอาหารกลางวันเตรียมให้ อสม. มั้ย ก็ไม่บอกให้ชัด เป็นอย่างนี้ประจำ ส่วนสาธารณสุขจังหวัดจะมีปัญหาเวลาเชิญไปประชุม ไม่ได้บอกเลยว่าให้ไปประชุมเรื่องอะไร เราก็เตรียมตัวไม่ถูกเพราะเกิดคำถามถึงเรื่องสำคัญแล้วเราไม่ได้เตรียมไป คำก็จะว่าเอาได้ว่าไม่มีความพร้อม และถ้าไม่ว่างก็จะได้เตรียมคนไปแทนได้ บางทีก็ให้สาธารณสุขอำเภอประสานมา พอถามรายละเอียดก็บอกแต่ให้ไปประชุม การประสานงานกับอนามัยจะมีปัญหาตรงที่ติดต่อกับหมอยาก โทรฯ ไปทีไรก็บอกติดประชุม” คุณชื่นกล่าว

การขาดความรู้ความสามารถของ อสม. “บางส่วนมีความรู้ น้อย ทำให้มีปัญหาในการสื่อสารกันบ้าง ต้องบอกกันหลายทีถึงจะเข้าใจตรงกัน ขาดความมั่นใจในการพูด และการทำหน้าที่ อสม.” แต่ที่เป็นปัญหาสำคัญก็คือ การที่มี อสม. บางส่วนมีส่วนร่วมในการทำงานน้อยมากจนทำให้เกิดการแบ่งพรรคแบ่งพวกกัน “ไม่ว่างานอะไรถ้ามันไม่มีค่าตอบแทน จะให้ทุกคนมาทำกันพร้อมเพรียงมันเป็นไปได้ไม่ได้ จะมีแค่ 1 ใน 3 ที่จะมาเข้าร่วม แต่จะไปว่าค่ามากก็ไม่ได้ เพราะเค้าก็ต้องทำมาหากิน” คุณชื่นกล่าว

สัมภาษณ์คนที่ 14 : อู๊ด(นามสมมติ)

1. ข้อมูลทั่วไป

อายุ 62 ปี

จบการศึกษา ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น (ม.3)

สถานภาพ หม้าย

อาชีพ แม่บ้าน

รายได้ 15,000 บาท

สถานภาพในชุมชน อาสาหาขาด อาสาสมัครสาธารณสุข (ได้รับรางวัล อสม. ดีเด่นของตำบลบางพระในปี 2546) ลูกเสื่อชาวบ้าน สมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตร อาสาสมัครรักษาดินแดน อาสาสมัครป้องกันและปราบปรามยาเสพติด

ระยะเวลาการเป็น อสม. 8 ปี

2. การมีส่วนร่วม

ป้าอู๊ดจะมีส่วนร่วมโดยดูแลครัวเรือน 15 หลัง คอยแจ้งข่าวสารสาธารณสุข ประชาสัมพันธ์ให้เพื่อนบ้านรู้และในกลุ่มที่เป็นสมาชิกอยู่ ชักชวนเพื่อนบ้านให้ร่วมทำกิจกรรม เช่น ออกกำลังกาย นำสุนัขและแมวให้ฉีดวัคซีน แจกทรายอะเบทรวมทั้งให้ความรู้เกี่ยวกับการป้องกันและกำจัดลูกน้ำขุงลาย ร่วมรณรงค์พ่นหมอกควัน สำรวจข้อมูล จปฐ. ดูแลคัดแยกผู้ป่วย เมาหวาน หยอดวัคซีนโปลิโอและติดตามแจ้งเตือนเมื่อครบกำหนด เข้าร่วมประชุม อสม.

3. ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วม

ปัจจุบันป้าอู๊ด ไม่ได้ทำงานอาศัยอยู่กับลูกสาว เมื่อไม่ต้องมีการรับผิดชอบจึงทำให้เวลาทำงานเพื่อสังคมได้ “ตอนนี้ไม่ได้ทำงาน ลูกเดี๋ยก็มีครอบครัวตัวเองก็หมดหวัง จะทำอะไรจะไปไหนก็ได้ เดือนหนึ่งอยู่บ้านไม่กี่วัน เรื่องเงินทองก็ไม่หวังแล้ว ทุกวันนี้เงินที่ใช้ส่วนใหญ่ก็มาจากค่าเช่าบ้านแล้วก็จากลูกที่ให้เงินป้าใช้ทุกเดือน ให้มาก็เหลือทุกเดือน แต่ก็คิดเหมือนกันจะได้เก็บเอาไว้ให้หลาน”

สรุปแล้วปัจจัยที่มีผลกับการมีส่วนร่วมสำหรับป้าอู๊ด ก็คือ อายุทำให้หน้าที่รับผิดชอบภายในบ้านน้อยลงทำให้มีเวลาว่างมากขึ้น รายได้ที่ได้รับอยู่ก็เพียงพอที่จะสามารถใช้จ่าย แม้ว่าการทำงานเพื่อสังคมทุกอย่างที่ทำอยู่จะไม่มีค่าตอบแทนให้ก็ตาม และสุดท้ายคือสถานภาพทางสังคมที่เป็นการนำเอาประสบการณ์จากการทำงานก่อนที่จะมาเป็น อสม. มาช่วยให้ทำงานง่ายขึ้น

4. ปัญหาและอุปสรรค

เรื่องความร่วมมือจากชาวบ้าน จะเป็นอุปสรรคเวลาไปปฏิบัติหน้าที่มาก ป้าอู๊ดเล่าว่า “มีอยู่ครั้งหนึ่งจะเอาทรายอะเบทไปแจก แล้วพอดีวันนั้นป้าแต่งชุดของอาสาฯ ไป พอเห็นป้าเดินเข้าไปในบ้านก็ไล่เลย เพราะคิดว่าเราเป็นพวกมาขายของ มาขอบริจาคเงิน”

“เมื่อก่อนที่บ้านจะเป็น ศสมช. ด้วย แต่พอมีคลินิกมาเปิดอยู่ใกล้ ๆ ก็เลยมีค้อยมีคนมาใช้บริการ ยาที่เบิกมาก็ไม่ได้ใช้ เหลือหมดอายุก็ต้องทิ้งเสียเลย ก็เลยโอนไปให้คนอื่นทำแทน”

สัมภาษณ์คนที่ 15 : เพลิน (นามสมมติ)

1. ข้อมูลทั่วไป

อายุ 35 ปี

จบการศึกษา ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6

สถานภาพ หย่า

อาชีพ รับจ้างตัดเย็บเสื้อผ้า

รายได้ 9,500 บาท

สถานภาพในชุมชน อาสาสมัครสาธารณสุข

ระยะเวลาการเป็น อสม. 3 ปี

2. การมีส่วนร่วม

คุณเพลินจะมีส่วนร่วมในการดูแลครัวเรือน 15 หลัง เข้าร่วมประชุม อสม. เพื่อร่วมกำหนดการทำงานของ อสม. รวมถึงแจ้งข่าวสารสาธารณสุขให้เพื่อนบ้านทราบ รณรงค์ป้องกันโรคไข้เลือดออก พร้อมทั้งนำทรายอะเบทไปแจก รณรงค์ให้คนในชุมชนสวมใส่หมวกกันน็อก และคาดเข็มขัดนิรภัย เพื่อบรรเทาการบาดเจ็บเมื่อเกิดอุบัติเหตุ ติดตามให้ครอบครัวที่มีเด็กเล็กอายุต่ำกว่า 5 ปีให้ไปรับวัคซีน เป็นผู้นำในการสร้างเสริมสุขภาพ โดยการออกกำลังกายและชักชวนเพื่อนบ้านให้มาร่วมกันออกกำลังกาย

3. ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วม

สิ่งที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของคุณเพลิน คือ การฝึกอบรมที่มีส่วนช่วยให้มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการปฏิบัติหน้าที่ มีความเข้าใจที่ถูกต้องเกี่ยวกับการดูแลสุขภาพมากกว่าเดิม เพราะเรื่องสุขภาพก็เป็นเรื่องที่ใกล้ตัวแต่ก็ยังมีความเข้าใจที่ผิด ๆ กันอยู่ ก็เป็นหน้าที่ของ อสม. ที่จะต้องให้ความรู้ที่ถูกแก่เพื่อนบ้าน

4. ปัญหาและอุปสรรค

ไม่ได้รับความร่วมมือจากอสม. ด้วยกันเอง ไม่แบ่งเวลามาช่วยกันทำงาน

“เห็นหลายคนเวลามีงานก็จะอ้างว่าไม่ว่างต้องทำงาน นึกคิดบ้างว่าคนอื่นเค้าก็มีงานต้องทำเหมือน ๆ กันทำไมเค้ายังมาได้ น่าจะมีความรับผิดชอบให้มากกว่านี้ ถ้าไม่ว่างจริง ๆ ก็ไม่มีใครเค้าว่า แต่ก็ต้องมาช่วยกันบ้าง คนเราอย่างที่บอกมันต้องมีความรับผิดชอบ” คุณเพลินกล่าว

สัมภาษณ์คนที่ 16 : นา (นามสมมติ)

1. ข้อมูลทั่วไป

อายุ 43 ปี

จบการศึกษา ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น (ม.3)

สถานภาพ สมรส

อาชีพ ค้าขาย

รายได้ 5,000 บาท

สถานภาพในชุมชน อาสาสมัครสาธารณสุข ลูกเสือชาวบ้าน กรรมการชุมชน

ระยะเวลาการเป็น อสม. 3 ปี

2. การมีส่วนร่วม

คุณนามีส่วนร่วมตั้งแต่การเข้าประชุม อสม. ประจำเดือนเพื่อร่วมกำหนดการทำงาน คูแลคครัวเรือน 15 หลัง แจ้งข่าวสารสาธาณสุขแก่เพื่อนบ้านทั้ง 15 ครัวเรือน เพื่อนที่เป็นลูกเสือชาวบ้านด้วยกันและในที่ประชุมกรรมการชุมชนรวมถึงประสานขอความร่วมมือในเวลาที่มีการจัดกิจกรรมของ อสม. ร่วมรณรงค์ป้องกันไข้เลือดออก นีคัวคชินให้สุนัข ชักชวนคนในละแวกที่คูแลคครัวเรือนและคนรู้จักให้เข้าร่วมกิจกรรมสร้างเสริมสุขภาพของ อสม. ที่จัดให้มีการออกกำลังกายในตอนเย็นของทุกวันทั้งเดินแอโรบิค รำกระบอง

3. ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วม

คุณนามบอกว่า การมีส่วนร่วมมีผลจากสถานภาพทางสังคมโดยเฉพาะการเป็นกรรมการชุมชน เพราะทำให้เห็นปัญหาของชุมชน มีความคุ้นเคยกับคนในชุมชนเป็นอย่างดี และการฝึกอบรมที่เป็นแนวทางในการทำงานช่วยให้ทำงานง่ายขึ้น

4. ปัญหาและอุปสรรค

ปัญหาและอุปสรรค ก็คือ อสม. มีจำนวนน้อยทำให้แต่ละคนต้องคูแลคครัวเรือนถึง 15 หลัง ซึ่งบางครั้งก็ไม่สามารถคูแลคได้ทั่วถึง และ อสม.บางกลุ่มก็มักจะหลีกเลี่ยงไม่มาช่วยงาน

“บางคนเวลามีงานไปขอให้มาช่วยกัน ก็ไม่เคยเห็นมา แต่เวลาจัดงานเลี้ยงหรือให้ไปดูงานที่อื่นไกล ๆ ทำไม่ถึงไปได้ก็ไม่รู้”

สัมภาษณ์คนที่ 17 : วรรณ (นามสมมติ)

1. ข้อมูลทั่วไป

อายุ 38 ปี

จบการศึกษา ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4

สถานภาพ สมรส

อาชีพ รับจ้าง

รายได้ 6,000 บาท

สถานภาพในชุมชน อาสาสมัครสาธาณสุข สมาชิกกลุ่มแปรรูปผลิตภัณฑ์อาหารทะเล
ระยะเวลาการเป็น อสม. 6 ปี

2. การมีส่วนร่วม

คุณวรรณจะมีส่วนร่วมในการคูแลคครัวเรือนที่อยู่ในละแวกบ้าน 15 ครัวเรือน ร่วมประชุม อสม. ทุกเดือน คอยแจ้งข่าวสารสาธาณสุขต่าง ๆ แก่เพื่อนบ้าน นีคัวคชินแก่สุนัข รณรงค์ป้องกันอุบัติเหตุ ไข้เลือดออกและยาเสพติด และเปิด ศสมช. ที่บ้านของตัวเองให้บริการ

รักษาพยาบาลเบื้องต้น เช่น ทำแผล วัดความดัน จำหน่ายยาสามัญประจำบ้าน ให้คำแนะนำในการใช้บริการการสาธารณสุขของรัฐ โดยเฉพาะการใช้สิทธิรักษา ตามโครงการ 30 บาทรักษาทุกโรค

3. ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วม

การได้รับการฝึกอบรมมีผลกับการมีส่วนร่วมโดยคุณวรรณ บอกว่า “เพราะเราไม่มีความรู้ในเรื่อง อสม. มาก่อน พอได้ไปอบรมก็เลยทำให้เข้าใจถึงหน้าที่ เวลาที่ออกไปทำงานก็มีความมั่นใจ ได้มีความรู้ใหม่ๆ บางทีก็จะมาลงใช้ที่บ้านมีอยู่ครั้งเคยไปอบรมนวดแผนไทย กลับมาก็มาลงทำเองหรืออย่างพวกทำน้ายาล้างจาน น้ายาปรับผ้านุ่มก็เคยไปอบรมแล้วเอามาทำใช้เองที่บ้าน ก็ประหยัดเงินไปได้หลายบาท”

4. ปัญหาและอุปสรรค

ปัญหาในการทำงาน คือ ไม่ค่อยได้รับความร่วมมือจากเพื่อน อสม. ด้วยกัน “จริงๆ อสม. ของบางพระก็มีเยอะนะ แต่เวลาขอความร่วมมือ ขออาสาให้ไปทำงานอะไรซักอย่างละก็ยากเย็น ต้องเอากะแนนมาบังคับกัน” คุณวรรณกล่าว

สัมภาษณ์คนที่ 18 : สม (นามสมมติ)

1. ข้อมูลทั่วไป

อายุ 64 ปี

จบการศึกษา ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4

สถานภาพ โสด

อาชีพ แม่บ้าน

รายได้ 5,000 บาท

สถานภาพในชุมชน อาสาสมัครสาธารณสุข

ระยะเวลาการเป็น อสม. 3 ปี

2. การมีส่วนร่วม

คุณสมจะมีหน้าที่ในการดูแลครัวเรือนที่อยู่ในละแวกบ้านของตนเองทั้งหมด 15 ครัวเรือน เข้าร่วมประชุม อสม. ทุกเดือน แจ้งข่าวสารสาธารณสุขต่างๆ แก่เพื่อนบ้าน รับผิดชอบให้ความรู้เกี่ยวกับยาเสพติด ใช้สื่อออก เข้าร่วมในการออกหน่วยบริการเคลื่อนที่ของอนามัย ให้บริการรักษาพยาบาลเวียนไปตามหมู่บ้านต่างๆ สืบหาข้อมูล จปฐ. ชักชวนเพื่อนบ้านให้เข้าร่วมกิจกรรมส่งเสริมสุขภาพโดยเฉพาะการออกกำลังกายที่จัดให้มีการรำกระบอง และเดินแอโรบิก

นิควัคซีนให้สุนัข ติดตามให้ครัวเรือนที่มีเด็กอายุต่ำกว่า 5 ปี ซึ่งอยู่ในความรับผิดชอบให้ไป
หยอดวัคซีนเมื่อถึงกำหนด รวมทั้งการเข้าร่วมทำกิจกรรมอื่น ๆ ตามที่ได้รับมอบหมายให้ทำ

3. ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วม

คุณสมเล่าให้ฟังว่ามี 2 ปัจจัยที่มีผลกับการมีส่วนร่วม ได้แก่ การฝึกอบรมและสถานภาพ
การสมรส

“การฝึกอบรม ถึงจะมาเป็น อสม. ได้ไม่นานแต่ก็มีส่วนร่วมในการทำหน้าที่ของอสม.
ไม่เคยขาด ถ้าเราเข้าใจบทบาทหน้าที่และวิธีการทำงานมันก็ไม่ยาก ที่สำคัญคือต้องมีความมั่นใจ
ไม่รู้อะไรก็ถาม อย่างัวแต่อาย”

4. ปัญหาและอุปสรรค

ปัญหาและอุปสรรคของคุณสม คือ การที่มี อสม. น้อยเกินไปทำให้ อสม. แต่ละคน
จะต้องดูแลรับผิดชอบครัวเรือนมาก คุณได้ไม่ทั่วถึง และมีการเปลี่ยนคนอยู่อาศัยบ่อย ๆ ก็ยังทำ
ให้ทำงานยากขึ้น

“แถวบ้านที่รับผิดชอบจะเป็นบ้านให้เช่า ส่วนใหญ่ก็จะเป็นพวกเด็กเกษตรฯ มาเช่าบ้าน
อยู่ แต่ก็อยู่ไม่ค่อยนาน พอเรียนจบเค้าย้ายออกไป บางทีจะเอาทรายไปแจกก็ไม่ค่อยมีคนอยู่ ให้
ไปดูบ่อย ๆ ก็ไม่ไหวจนแข็งมันไม่ค่อยดี” คุณสมกล่าว

สัมภาษณ์คนที่ 19 : นุช

1. ข้อมูลทั่วไป

อายุ 31 ปี

จบการศึกษา ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น (ม.3)

สถานภาพ สมรส

อาชีพ แม่บ้าน

รายได้ 11,000 บาท

สถานภาพในชุมชน อาสาสมัครสาธารณสุข สมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตร

ระยะเวลาการเป็น อสม. 2 ปี

2. การมีส่วนร่วม

คุณนุชจะมีหน้าที่ในการดูแลครัวเรือน 15 หลัง ทุกเดือนก็จะเข้าร่วมประชุม อสม.
เพื่อรับมอบหมายงานและร่วมกันวางแผนการทำงาน นำข่าวสารสาธารณสุขที่ได้รู้มาแจ้งให้เพื่อน
บ้านทราบหรือเมื่อมีการจัดกิจกรรมก็จะแจ้งให้เพื่อนบ้านทราบ เช่น เวลามีการนิควัคซีนให้สุนัข
หรือมีการออกหน่วยบริการเคลื่อนที่มาให้บริการในหมู่บ้านที่คุณได้ก็จะช่วยบอกเพื่อนบ้านและร่วม

ทำหน้าที่ในการออกหน่วยบริการด้วย ออกสำรวจข้อมูล จปฐ. การรณรงค์ให้ความรู้แก่ชาวบ้าน เกี่ยวกับโรคไข้เลือดออก โรคเอดส์ ขนสพติดและการรณรงค์ป้องกันอุบัติเหตุ

3. ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วม

คุณนุชบอกว่าที่ได้มาเป็น อสม. ก็เพราะสามีเคยเป็น อสม. มาก่อน “เมื่อก่อนแฟนเค้า เป็น อสม. แต่เค้าไม่ค่อยมีเวลาก็มาชวนให้ไปทำแทนให้บ่อยๆ ทีหลังนี่ก็เลยไปสมัครเป็น อสม. เอง เพราะทำแล้วชอบได้เจอคน มีเพื่อนมากขึ้น อีกอย่างตัวเองก็ไม่ได้ทำงานเป็นแม่บ้าน ทำงาน บ้านเลี้ยงลูกไปวัน ๆ เคียวนี่เค้าก็ไปโรงเรียนกันหมดแล้ว เรายังว่างไม่มีอะไรทำ แล้วงานมันก็ไม่ ได้ยุ่งยากอะไร ไม่ได้รบกวนเวลาของคนที่บ้าน” อีกปัจจัยคือการอบรม “เพราะทำให้มีความรู้ มี ตัวอย่างให้เห็น เวลาไปทำงานก็ไม่คิดขัด”

4. ปัญหาและอุปสรรค

คุณนุชได้กล่าวถึงปัญหาอุปสรรคว่า เป็นเพราะ อสม. หลายคนไม่มีเวลามาร่วมทำ กิจกรรมทำให้เกิดความขัดแย้งระหว่าง อสม. ด้วยกันเอง “ที่เห็นชัด ๆ ก็อย่างตอนที่ออกไป รณรงค์เกี่ยวกับไข้เลือดออก กว่าที่จะได้คนไปครบก็เสียเวลาอยู่ตั้งนาน เพราะไม่ค่อยอยากจะไป กัน บางครั้งถึงกับทะเลาะกันก็เคยมี เมื่อตอนที่จัดงานปีใหม่ก็มีจับของขวัญกันแล้วที่นั่นก็ได้ ทองเกิดเป็นคนที่ไม่ค่อยมาช่วยงาน คนที่มาทำงานตลอดเค้าก็ไม่พอใจเลยเถียงกันอยู่ตั้งนานต่าง คนต่างก็ไม่ยอมกัน เป็นอย่างนี้แล้วมันก็ทำงานด้วยกันลำบาก”

สัมภาษณ์คนที่ 20 : ญา

1. ข้อมูลทั่วไป

อายุ 43 ปี

จบการศึกษา ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น (ม.3)

สถานภาพ สมรส

อาชีพ แม่บ้าน

รายได้ 30,000 บาท

สถานภาพในชุมชน อาสาสมัครสาธารณสุข

ระยะเวลาการเป็น อสม. 10 ปี

2. การมีส่วนร่วม

คุณญาจะมีส่วนร่วมในการดูแลครัวเรือนที่อยู่ในละแวกบ้านจำนวน 15 หลัง ตั้งแต่การ แจกข่าวสารเกี่ยวกับสาธารณสุข ชักชวนให้เข้าร่วมกิจกรรมอย่างเช่นการสร้างเสริมสุขภาพโดยการ ออกกำลังกาย ติดตามแจ้งเตือนบ้านที่มีเด็กอายุต่ำกว่า 5 ปีให้มารับวัคซีนเมื่อถึงกำหนด ให้ความ

รู้เกี่ยวกับการป้องกันโรคไข้เลือดออกโดยให้กำจัดลูกน้ำยุงลายทุกวันศุกร์พร้อมทั้งใส่ทรายอะเบท
สำรวจข้อมูล จปฐ. เข้าร่วมประชุม อสม. เพื่อร่วมกำหนดแผนการทำงาน เข้าร่วมกับอนามัยใน
การออกหน่วยบริการเคลื่อนที่เวียนไปตามหมู่บ้านต่างๆ ออกแรงช่วยป้องกันอุบัติเหตุให้ผู้ขับขีรถ
สวมหมวกกันน็อคหรือคาดเข็มขัดนิรภัย รวมถึงฉีดวัคซีนป้องกันโรคพิษสุนัขบ้า

3. ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วม

คุณณุล่าว่า สิ่งที่มีผลกับการมีส่วนร่วมของตนเอง ก็คือ อาชีพ ระยะเวลาการเป็น
อสม. และการศึกษาอบรม “เพราะตนเองเป็นเพียงแม่บ้าน พอเสร็จจากดูแลงานในบ้านแล้วก็จะว่าง ก็
จะอาศัยเวลาว่างช่วงนี้มาทำหน้าที่ อสม. ถ้าไม่คิดอะไรอะไรก็จะไปช่วยกันทำงานทุกครั้ง อีกอย่าง
เป็น อสม. ก็ทำให้ได้รู้จักคนเยอะขึ้น ได้มีเพื่อนใหม่ๆ ได้เรียนรู้ประสบการณ์ใหม่ๆ ผลอเนก
เคียวทำมา 10 ปีแล้ว ตอนมาใหม่ๆ ก็อายอยู่เหมือนกันเพราะเรากลัวจะพูดผิดไม่ค่อยมั่นใจ แต่พอ
ได้ทำบ่อยก็ค่อยๆ เป็นไปเอง ถือว่าเป็นการทำประโยชน์ให้กับชุมชนของเราเองถึงจะทำอะไรได้
ไม่มากแต่มันก็เป็นความภูมิใจ ส่วนการไปอบรมก็สำคัญ เพราะทำให้มีความรู้ความเข้าใจในงานที่
จะต้องทำ มีความมั่นใจในการทำงาน”

4. ปัญหาและอุปสรรค

ปัญหาในการทำงานคุณณุล่าว่ามีสาเหตุมาจาก การไม่ได้รับความร่วมมือจากเพื่อน
อสม. ด้วยกันที่มักจะหลบเลี่ยง ไม่ช่วยกันทำงาน “อย่างนี้มันเอาเปรียบกัน คนอื่นเค้าทำงานกัน
เหน็ดเหนื่อย ตัวเองไม่ทำอะไรเอาแต่สบาย แต่พอถึงเรื่องที่ต้องเสียประโยชน์พวกนี้ก็จะ
โวยวายก่อนเพื่อน เวลาไปประชุมก็นั่งคุยกันอยู่นอกห้องประชุม บางคนยังกลัวใหญ่แค้นมาเซ็นชื่อ
เฉยๆ แล้วก็กลับ คนที่ถือใบเซ็นชื่อเค้าใจดีพวกนี้ก็เลยได้ใจ ครั้งสองครั้งเราก็ไม่ว่าแต่เนิ่นนานบ่อย
เกินไป อีกอย่างเค้าก็เป็นพวกๆ กับประธานด้วย เค้าไม่ว่าเราก็ไม่อยากจะทำอะไร บางทีมันก็อึดอัด”
คุณณุล่าว่า

สัมภาษณ์คนที่ 21 : เปรม (นามสมมติ)

1. ข้อมูลทั่วไป

อายุ 64 ปี

จบการศึกษา ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4

สถานภาพ หม้าย

อาชีพ แม่บ้าน

รายได้ 10,000 บาท

สถานภาพในชุมชน อาสาสมัครสาธารณสุข

ระยะเวลาการเป็น อสม. 9 ปี

2. การมีส่วนร่วม

คุณเปรมเล่าถึงการมีส่วนร่วมในการทำหน้าที่ อสม. ของตัวเองไว้ว่า จะทำหน้าที่ดูแลครัวเรือน 15 หลังคาเรือนในละแวกบ้านของตัวเอง แจ้งข่าวสารสาธารณสุข รณรงค์ให้ความรู้เรื่องโรคไข้เลือดออก แจกทรายอะเบท รวมถึงเฝ้าระวังโรคติดต่อที่จะเกิดขึ้นในชุมชน ติดตามให้บ้านที่เด็กอายุต่ำกว่า 5 ปี ไปรับวัคซีนตามกำหนด ฉีดวัคซีนป้องกันโรคพิษสุนัขบ้า และเข้าร่วมประชุม อสม. ประจำทุกเดือน เพื่อกำหนดแผนการทำงาน ร่วมในการออกหน่วยบริการเคลื่อนที่ให้บริการประชาชน นอกจากนี้ก็คือเปิดบริการ ศสมช. ที่บ้าน ให้บริการอย่างเช่น ทำแผลหรือรักษาพยาบาลเบื้องต้น ขายยาสามัญประจำบ้าน

3. ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วม

สิ่งที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมสำหรับคุณเปรม คือ อายุโดยบอกว่า “เป็นเพราะตอนแรกที่มาเป็น อสม. ตอนนั้นยังทำงานไปด้วยเลขไม่ค่อยมีเวลามาทำงานให้ทางนี้มากนัก แต่ตอนนี้อายุมากขึ้นลูกเค้าก็ไม่ให้ทำงาน ก็เลยมีเวลามาทำงานให้ อสม. ได้เต็มที่”

4. ปัญหาและอุปสรรค

คุณเปรมเล่าถึงปัญหาในการทำงานว่า เป็นเพราะจำนวน อสม. มีน้อยเกินไปและ อสม. ที่มีอยู่บางคนก็ไม่สามารถมาทำงานได้อย่างเต็มที่ เนื่องจากยังต้องทำงานกันเป็นส่วนใหญ่ “..ยังคนหนุ่มสาวค้ำแล้ว จะไม่ค่อยจะมีเวลามาทำงานอย่างนี้กันหรอก เพราะทำแล้วมันไม่ได้เงิน เค้าก็มีครอบครัวลูกเค้าต้องดูแล เค้าก็ต้องเลือกทำมาหากินเลี้ยงครอบครัวของเค้าก่อน”

สัมภาษณ์คนที่ 22 : พิน (นามสมมติ)

1. ข้อมูลทั่วไป

อายุ 42 ปี

จบการศึกษา ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4

สถานภาพ สมรส

อาชีพ ทำไร่

รายได้ 30,000 บาท

สถานภาพในชุมชน อาสาสมัครสาธารณสุข กรรมการชุมชน

ระยะเวลาการเป็น อสม. 9 ปี

2. การมีส่วนร่วม

คุณพินจะมีหน้าที่ในการดูแลครัวเรือน 15 หลังคาเรือนในละแวกบ้าน โดยแจ้งข่าวสารสาธารณสุขแก่เพื่อนบ้านและในที่ประชุมกลุ่มที่คุณพินเป็นสมาชิกอยู่ เข้าร่วมประชุม อสม. ทุกเดือน รณรงค์ให้ความรู้เกี่ยวกับปัญหาสุขภาพติด โรคไข้เลือดออก เฝ้าระวังโรคติดต่อที่อาจเกิดในชุมชน ดำรงข้อมูล จปฐ. ประสานงานขอความร่วมมือและแจ้งข่าวสารสาธารณสุขหรือเมื่อมีการจัดกิจกรรมให้ที่ประชุมกรรมการชุมชนทราบ

3. ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วม

การมีส่วนร่วมของคุณพิน สิ่งที่มีผลก็คือการฝึกอบรมและสถานภาพทางสังคม “ชอบเวลาที่เค้าให้ไปอบรมถ้าไม่คิดอะไรก็จะไปทุกครั้ง เพราะทำให้เราได้เรียนรู้สิ่งใหม่ ๆ ช่วยได้มากในการทำงาน แล้วอีกอย่างตัวเองก็เป็นกรรมการชุมชน มีหน้าที่ดูแลช่วยเหลือพัฒนาชุมชนอยู่แล้ว ทำให้เข้าใจและรู้ว่าชุมชนของเราเป็นยังไงหรือมีปัญหาตรงไหนบ้าง” คุณพินกล่าว

4. ปัญหาและอุปสรรค

คุณพิน ได้กล่าวถึงปัญหาไว้ดังนี้ “ตั้งแต่เปลี่ยนมาเป็นประธานคนนี้เวลาจะประชุมกันแต่ละเดือนก็ต้องรอให้ประธานว่าง เค้าถึงจะนัดมา พอไม่กำหนดวันบางที่เราก็ไปประชุมไม่ได้ เพราะต้องทำงานอย่างอื่นด้วย คิดว่าเค้าจะเยอะอยู่คนเดียวหรือ บางทีนัดกันแล้วเราไม่รู้ มาอยู่อีกที่ก็ตอนประชุมกรรมการฯ มีอีกคนเค้าก็เป็น อสม. เหมือนกันมาถามเพราะเห็นเราไม่ไปประชุมเราก็คงทำอะไรไม่ได้” ปัญหาอีกอย่างก็คือ บางคนไม่มาช่วยกันทำงาน “อย่างพวกที่ไม่ค่อยมาช่วยกันทำงานเราก็คงไม่อยากจะไปว่า เพราะรู้ว่าหลายคนต้องทำมาหากิน”

สัมภาษณ์คนที่ 23 : อร (นามสมมติ)

1. ข้อมูลทั่วไป

อายุ 46 ปี

จบการศึกษา ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4

สถานภาพ สมรส

อาชีพ แม่บ้าน

รายได้ 25,000 บาท

สถานภาพในชุมชน อาสาสมัครสาธารณสุข

ระยะเวลาการเป็น อสม. 6 ปี

2. การมีส่วนร่วม

คุณอรได้เล่าถึงการมีส่วนร่วมในการเป็น อสม. ดังนี้คือ จะมีส่วนในการรับผิดชอบดูแลครัวเรือน 15 หลังในละแวกบ้าน เข้าร่วมประชุม อสม. ทุกเดือน เพื่อวางแผนในการทำงาน แจ้งข่าวสารสาธารณสุขต่าง ๆ แก่เพื่อนบ้าน รณรงค์ให้ความรู้เกี่ยวกับปัญหาสุขภาพ การป้องกันโรคไข้เลือดออกและเฝ้าระวังโรคติดต่อที่อาจเกิดขึ้นในชุมชน ติดตามให้บ้านที่มีอายุต่ำกว่า 5 ปี ซึ่งอยู่ในความดูแลไปรับวัคซีนตามกำหนด โดยเฉพาะวัคซีนป้องกันโรคโปลิโอสำรวจข้อมูล จบจุ.

3. ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วม

คุณอรเล่าถึงสิ่งที่มีผลกับการมีส่วนร่วมไว้ว่า “ที่แรกแม่สามีเค้าเป็น อสม. ก็จะช่วยบ้างอย่างเวลาที่จะต้องเอาทรายไปแจกบ้านไหนอยู่ไกลจะขี่รถพาแกลไปหรือไม่บางทีก็เอาไปให้เอง ตอนหลังนี้เค้าอายุมากทำไม่ไหว แต่เค้าก็เป็นห่วงกลัวไม่มีคนทำแทน ก็เลยขอให้เรามาเป็นแทนแล้วเค้าก็เป็น อสม. มานานทำมาเกือบ 20 ปี เค้าก็รักของแกล อีกอย่างเราก็ค่อยช่วยงานอยู่แแล้วแก็อยู่ว่าง ๆ ไม่ได้ทำงานเป็นแม่บ้านอย่างเดียวก ก็เลยทำมาเรื่อย เค้าให้ทำอะไร ให้ไปที่ไหนก็จะไปตลอดถ้าไม่คิดอะไรนะ มันก็สนุกนะ ได้เจอคน มีเพื่อนใหม่ ๆ เหมือนกับเรามีสังคมที่กว้างขึ้น ถ้าเป็นเมื่อก่อนก็จะอยู่แต่บ้านไม่ค่อยได้ออกไปไหน”

สรุปแล้วสถานภาพสมรส คือปัจจัยที่มีผลทำให้คุณอรได้มีโอกาสร่วมปฏิบัติงาน อสม. เนื่องจากเคยมีช่วยสมาชิกในครอบครัวในการปฏิบัติงานมาก่อน

4. ปัญหาและอุปสรรค

หลังจากที่ได้มาเป็น อสม. เติมตัวคุณอรก็พบว่าปัญหาที่สำคัญก็คือ อสม. ด้วยกันเองไม่ให้ความร่วมมือในการทำงาน “อาสาเข้ามาทำงานแล้วก็ต้องรับผิดชอบบ้าง ถ้าไม่อย่างนั้นก็ลาออกไป เค้าจะได้รับความอื่นเข้ามาทำงานแทน”

สัมภาษณ์คนที่ 24 : ใจ (นามสมมติ)

1. ข้อมูลทั่วไป

อายุ 53 ปี

จบการศึกษา ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น (ม.3)

สถานภาพ สมรส

อาชีพ แม่บ้าน

รายได้ 8,000 บาท

สถานภาพในชุมชน อาสาสมัครสาธารณสุข

ระยะเวลาการเป็น อสม. 18 ปี

2. การมีส่วนร่วม

ในการมีส่วนร่วมคุณใจจะมีหน้าที่ในการดูแลครัวเรือนในละแวกบ้าน 15 หลัง เข้าร่วมการประชุม อสม. เพื่อร่วมวางแผนการทำงาน แจ้งข่าวสารสาธารณสุขแก่เพื่อนบ้าน รับผิดชอบความรู้เกี่ยวกับโรคไข้เลือดออกและนำทรายอะเบทไปแจก เฝ้าระวังการเกิดโรคติดต่อในชุมชน เปิดให้บริการ ศสมช. ที่บ้านทั้งรักษาพยาบาลเบื้องต้น ขยายสามัญประจำบ้าน นอกจากนี้ก็จะเข้าร่วมในการออกหน่วยบริการเคลื่อนที่ ฉีดวัคซีนป้องกันโรคพิษสุนัขบ้า สืบหาข้อมูล จปฐ.

3. ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วม

สิ่งที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของคุณใจ ก็คือ อาชีพซึ่งเป็นแม่บ้าน ไม่ได้ทำงานอะไรและระยะเวลาการเป็น อสม. ที่เป็นมานานเกือบ 20 ปี

“หลังจากดูแลให้เค้าออกไปทำงาน ไปเรียนเรียบร้อยแล้ว ก็จะอาศัยเวลาว่างตอนกลางวันออกมาทำงานได้ โดยที่ไม่ต้องมีผลกระทบกับครอบครัวของเรา”

“เป็น อสม. มาหลายปีมันก็รู้สึกว่าร่าเริงกับงานแล้วก็เพื่อนที่เป็น อสม. จนกลายเป็นความเคยชินไปแล้ว อย่างน้อยทุกเดือนก็จะได้มาเจอกันตอนประชุม มีงานอะไรก็จะไปด้วยกัน กะว่าจะทำงานกว่าจะทำไม่ไหว”

4. ปัญหาและอุปสรรค

การทำงานมักจะขาดความต่อเนื่องเพราะส่วนใหญ่คนที่มาอยู่จะเป็นพวกทำงานโรงงาน มาเช่าอยู่ซึ่งมักจะย้ายที่อยู่นบ่อย และเวลาที่ไปปฏิบัติงานก็ไม่ค่อยจะมีคนอยู่ และอีกอย่าง อสม. ที่จะมาช่วยกันทำงานก็มีน้อยทำให้ดูแลได้ไม่ทั่วถึง

“ในละแวกบ้านส่วนใหญ่จะเป็นห้องเช่า มีแต่พวกที่มาจากที่อื่นมาทำงานที่ขี้เหนียวมาเช่าอยู่ เคี้ยวก็เข้าเคี้ยวก็ออกการทำงานมันก็เลยได้ไม่ต่อเนื่อง บางทีไปก็ไม่เจอใคร ส่วนใหญ่เค้าจะอยู่ตอนค่ำแต่เราว่างไปตอนกลางวัน”

“เรื่องไม่ค่อยจะช่วยกันทำงานมันก็มีมาตลอด จนไม่รู้จะพูดยังไง เพราะเราพูดไปมันก็จะผิดใจกันเปล่า ๆ อย่างนี้สู้ให้มีคนน้อย ๆ แต่ช่วยกันทำงานยังจะดีกว่า”

สัมภาษณ์คนที่ 25 : กร

1. ข้อมูลทั่วไป

อายุ 37 ปี

ตำแหน่ง เจ้าพนักงานสาธารณสุขชุมชน 6 ประจำสถานีอนามัยในตำบลบางพระ

2. การมีส่วนร่วม

คุณกรได้กล่าวถึงการมีส่วนร่วมของ อสม. ว่า ส่วนใหญ่จะให้ความร่วมมือเป็นอย่างดี “รวม ๆ แล้วส่วนใหญ่ก็ให้ความร่วมมือกับเจ้าหน้าที่ดี เวลาขอความร่วมมืออะไรไป ส่วนหนึ่งเป็นเพราะเราก็ไม่ได้ให้งานเค้ามาก ... หน้าหลัก ๆ ที่ อสม. ทำประจำ ๆ ก็อย่างเช่น การดูแลครัวเรือนในละแวกบ้านคนละ 15 หลัง การรณรงค์ป้องกันโรคไข้เลือดออก การสำรวจข้อมูลเจ็บป่วย, แจ้งข่าวสารสาธารณสุขกับเพื่อนบ้าน การออกหน่วยบริการเคลื่อนที่ให้การรักษาพยาบาลฟรี แล้วก็มาประชุม อสม. เดือนละหน ส่วนหน้าที่อย่างอื่นเจ้าหน้าที่ยังไม่เคยมอบหมายให้ทำงานทุกอย่างที่เป็นหน้าที่ของ อสม. ถ้าเจ้าหน้าที่ไม่ได้พาทำเค้าไม่ทำ เพราะเจ้าหน้าที่เองก็ไม่ค่อยมีเวลา”

“ส่วนประธานฯ อสม. ก็จะมีหน้าที่มากกว่าคนอื่นหน่อย เพราะว่าจะต้องคอยทำหน้าที่ประสานงานหรือว่าเป็นตัวแทน อสม. ไปประชุมร่วมกับหน่วยงานอื่น เรื่องงบประมาณสนับสนุนจากเทศบาลมาใช้ในการจัดกิจกรรมของ อสม. ซึ่งก็ถือว่าทำหน้าที่ตรงนี้ได้ดีมาก ได้รับการสนับสนุนงบประมาณ ความช่วยเหลือต่าง ๆ เป็นอย่างดี อย่างเช่นการจัดกีฬาไปดูงาน การจัดฝึกอาชีพให้ อสม. หรือพอเวลาประชุม อสม. เสร็จก็เลี้ยงข้าวกลางวัน ประธานฯ เค้าก็หามาเองควักกระเป๋าเองด้วย เพราะเราไม่มีงบให้”

“การติดตามตรวจสอบการปฏิบัติงาน ปกติแล้ว อสม. จะไม่ค่อยได้ทำมากนักเพราะไม่ค่อยมีปัญหากับคนอื่น แต่เท่าที่ทำอยู่ตอนนี้ก็คือ มาจากที่มีไข้เลือดออกกระบาดมากในพื้นที่ก็เลยนอกจากรณรงค์ป้องกันแล้วก็ต้องติดตามตรวจสอบด้วย เพื่อให้มีจำนวนคนป่วยน้อยลง วิธีการตรวจสอบก็ง่าย ๆ พอเค้าเอาทรายอะเบทไปแจกก็ให้เจ้าของบ้านเซ็นชื่อรับ แล้วก็จับฉลากสุ่มตรวจตามบ้านจับสลากขึ้นมาแล้วก็ไปตรวจตามนั้น การติดตามงานส่วนใหญ่แล้วก็จะจะเป็นเจ้าหน้าที่ที่ต้องคอยตาม งานที่มอบหมายไปแล้วบางทีจะไปตามจี้มากก็ไม่ได้ เพราะเค้าจะลาออกกันหมด ไม่มีใครมาช่วยงานกันพอดี”

นอกจากนี้คุณกรยังได้เล่าถึง อสม. ว่าถึงแม้คนที่มาเป็น อสม. จะมีอยู่ทุกวัย แต่ในการมีส่วนร่วมกลุ่มที่จะมีส่วนร่วมมากที่สุดก็คือ ผู้สูงอายุ ไม่ว่าจะมาประชุม ไปทำกิจกรรมต่าง ๆ ส่วนใหญ่ที่มากที่สุดคือ อสม. กลุ่มนี้เป็นส่วนใหญ่ เพราะส่วนใหญ่จะเป็นแม่บ้าน ไม่ได้ทำงาน จึงทำให้มีเวลาทำกิจกรรมได้ครบถ้วนมากกว่าวัยอื่น

การให้ความรู้แก่ อสม. ส่วนใหญ่เจ้าหน้าที่อบรมให้ความรู้เกี่ยวกับงานที่มอบหมายไปเพื่อให้ อสม. สามารถปฏิบัติงานได้ตามที่มอบหมาย หรือเมื่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้องจัดอบรมที่เป็นประโยชน์กับ อสม. เจ้าหน้าที่ก็จะแจ้งให้ อสม. ทราบและไปร่วมอบรม

4. ปัญหาและอุปสรรค

ปัญหาอุปสรรคในการทำงานของ อสม. ก็คือ ไม่ค่อยได้รับความร่วมมือจากชาวบ้านต่อการทำหน้าที่ของ อสม. เพราะชาวบ้านสามารถเข้าถึงระบบการดูแลสุขภาพตนเอง หรือการรับรู้ข่าวสารเกี่ยวกับการดูแลสุขภาพได้เป็นอย่างดีจึงไม่ให้ความสำคัญกับ อสม.

“ส่วนใหญ่ชาวบ้านเค้าจะไม่ค่อยให้ความสำคัญกับ อสม. เพราะชาวบ้านสามารถเข้าถึงและรับรู้ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการดูแลสุขภาพได้เอง แล้วเดี๋ยวนี้กระแสเกี่ยวกับการรักษาสุขภาพก็กำลังเป็นที่สนใจด้วย”

“ชาวบ้านโดยเฉพาะคนที่อยู่แถวตลาด เวลาเกิดเจ็บป่วยเค้าจะไปหาหมอตามคลินิกได้ เพราะมันสะดวกและก็เร็วกว่าไปโรงพยาบาลหรือมาที่อนามัย ไม่ต้องนั่งรอนาน ๆ”

สัมภาษณ์คนที่ 26 : หน่อย

1. ข้อมูลทั่วไป

อายุ 32 ปี

ตำแหน่ง นักวิชาการสาธารณสุข 6 ประจำสถานีอนามัยในตำบลบางพระ

2. การมีส่วนร่วม

การมีส่วนร่วมของ อสม. จะเป็นในลักษณะที่เจ้าหน้าที่จะทำการตัดสินใจมาแล้วว่าจะต้องทำ แล้วจึงค่อยมอบหมายให้ไปปฏิบัติ และให้การสนับสนุนในด้านวิชาการ งบประมาณ วัสดุอุปกรณ์ที่จำเป็นต่อการปฏิบัติงาน

“งานที่มอบหมายให้ อสม. ทำส่วนใหญ่เจ้าหน้าที่จะคิดหรือกำหนดมาแล้ว อย่างเรื่องใช้เลือดออกที่มีการระบาดทุกปี พอถึงช่วงที่มีการระบาดเราก็จะแจ้งในที่ประชุม อสม. ว่าจะต้องเอาทรายไปแจกชาวบ้าน ไปให้ความรู้ในการป้องกันกับชาวบ้าน ซึ่งในส่วนนี้เราจะมีให้ (ได้แก่บประมาณ ทรายอะเบท แผ่นพับ) จากนั้นเค้าก็จะจัดการตกลงกันเอง ว่าจะต้องกันไปวันไหน หรือว่าหมู่บ้านที่ไม่ได้ไปก็จะให้ อสม. ที่ดูแลในหมู่บ้านเอาไปแจกเอง ส่วนที่เอาไปแจกเองก็ต้องให้ชาวบ้านเซ็นชื่อรับรอง เหมือนเราเซ็นชื่อรับของ เป็นการเช็คการทำงานไปในตัว แล้วถึงจะสุ่มตรวจโดยจับสลากว่าจะไปตรวจตรงไหนอีกทีหนึ่ง”

ในการทำหน้าที่ของ อสม. ถึงแม้จะมีการระบุไว้ชัดเจนว่ามีกิจกรรม 14 อย่างที่ อสม. จะต้องทำแต่ในทางปฏิบัติจริงแล้ว อสม. ไม่สามารถทำได้ทุกอย่าง

“ถึงเราให้งานเค้ามาก เค้าก็จะทำเท่าที่ทำได้ แล้วไปเร่งรัดมากก็ไม่ได้ เค้าจะไม่มีใครขอมมาช่วยงาน ให้เจ้าหน้าที่ทำอะไรหมดก็ไม่ไหว ... กิจกรรม 14 อย่าง อสม. เค้าก็ยังทำกันได้ไม่หมด แต่มีที่กิจกรรม อสม. ทำได้ดี ก็พวกแจ้งข่าว – รับข่าวสารสาธารณสุข รมรงค์ป้องกัน

โรคไข้เลือดออก แล้วก็มาประชุมทุกเดือน แล้วงานอะไรก็ตามที่มีเจ้าหน้าที่เป็นคนนำ ก็จะทำให้ อสม. ทำตามมากขึ้น”

นอกจากนี้คุณหน้อยบอกว่า การมีส่วนร่วมของ อสม. อาจเกี่ยวข้องกับระยะเวลาในการ เป็น อสม. เนื่องจากว่าได้มีโอกาสร่วมงานกับเพื่อน อสม. และเจ้าหน้าที่จนเกิดความสนิทสนม กันเคยกัน จึงทำให้มีส่วนร่วมทำกิจกรรมอยู่เป็นประจำ และก็อายุของ อสม. “ก็อย่างที่เห็นตอน ประชุม พวกที่มาส่วนใหญ่ก็อายุเยอะกันแล้วทั้งนั้น จะไม่ค่อยเห็นคนหนุ่มสาวมาทำไหม? แล้วก็ จะเป็นพวกที่ให้ความร่วมมือในการทำงานดี มีความตั้งใจทำงานมาก ช่วยเหลืองานเจ้าหน้าที่ได้ มาก ไม่เหมือนคนหนุ่มสาวที่ต้องทำงานก็จะไม่ค่อยมีเวลามาช่วยงานได้เต็มที่”

ส่วนการได้รับการอบรมอย่างสม่ำเสมอ จะช่วยให้ อสม. เกิดความมั่นใจในการทำหน้าที่ และทำได้อย่างเต็มความสามารถ

“อสม. ส่วนมากเมื่อได้รับการอบรมอย่างต่อเนื่อง จะทำให้เค้าเข้าใจถึงวิธีการทำงานได้ ดีขึ้น มีความมั่นใจในการทำงานมากขึ้น”

4. ปัญหาและอุปสรรค

ปัญหาอุปสรรคที่ อสม. ส่วนใหญ่จะพบคุณหน้อยบอกว่า ได้แก่ ไม่ได้ได้รับความร่วมมือ จากชาวบ้าน “ชาวบ้านจะไม่เห็นความจำเป็นที่จะต้องมี อสม. เพราะเดี๋ยวนั้นนอกจากคนจะหันมา ใส่ใจเรื่องสุขภาพกันมากขึ้นจากสื่อต่าง ๆ อย่างทีวีแล้ว คนที่อยู่ในเมืองก็สามารถเข้าถึงบริการ รักษาสุขภาพได้ง่าย เจ็บป่วยก็ไปหาหมอตามคลินิกหรือโรงพยาบาลทั้งเอกชนและของรัฐ ... อย่างบางคนในละแวกบ้านที่ดูแลก็มีคลินิกอยู่ เค้าก็จะเกิดความไม่มั่นใจเพราะคิดว่ายังไหมมือก็ ต้องรู้ดีกว่าชาวบ้านอยู่แล้ว”

นอกจากนี้ก็จะมีความเกี่ยวข้องกับ อสม. ด้วยกันเองที่ไม่ค่อยให้ความร่วมมือกันทำงาน และไม่มีพาหนะในการใช้ปฏิบัติงาน